

طراحی الگوی چارچوب تحلیلی در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور (گستره واکاوی: کلان‌شهر تهران بزرگ)

محمد دبدبه*؛ آرش ثقفی اصل؛ بیبا باقری صیقلانی^۲؛ محمد زینالی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۰۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۵/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۳

نوع مقاله: پژوهشی

صفحه ۲۱۳ تا ۲۳۵

چکیده

به جهت آشنایی با رفتارهای شهری مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور، فراهم‌سازی بن‌مایه‌های آموزشی - یادگیری، امری است ضروری، محیط‌های آموزشی می‌توانند منشأ اصلی یادگیری عنوان شوند، اما شناخت موجود از عوامل ساختاری به سبب تبیین شهرهای آینده‌نگر کافی نیست. در راستای گردآوری اهداف با در نظر داشتن پارامترها، زیرپارامترها و مشخصه‌های مورد واکاوی شهر آینده‌نگر با تمرکز بر محیط فرهنگی جامعه‌محور در فضاهای عام منظر بهینه کلان‌شهر تهران بزرگ صورت می‌پذیرد. پژوهش حاضر ترکیبی از رویکرد تحلیلی، با استفاده از روش تحقیق بنیادی و انواع تحلیل محتوای و توصیفی - پیمایشی. بهره می‌برد، شیوه تدوین اطلاعات به صورت مطالعات از اسناد مکتوب کتابخانه‌ای و میدانی در کلان‌شهر تهران بزرگ انجام شد، جهت برداشت اطلاعات مورد حسب. ۳۸۸ نفر از شهروندان به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌ها به آن‌ها توزیع شد تا اطلاعات برداشت گردد. پارامترهای ۵ گانه مشتمل بر: تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور)، پتانسیل‌های رسانه‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی)، توسعه محوطه‌های تفریحی؛ (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی)، طراحی محیط راهنما؛ (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات)، و ترویج هویت فرهنگی؛ (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق)، انتخاب گردید. یافته‌ها حاکی از آن است که طراحی الگوی چارچوب تحلیلی در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر در بردارنده پارامترهای پژوهش بر اساس وزن‌دهی به ترتیب؛ (۰/۲۷۹) - ترویج هویت فرهنگی؛ (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق) - با زیر پارامتر مراکز فرهنگی؛ ۴ مشخصه تبیین هویت - دسترسی به منابع - آزادی بیان - برابری حقوق در چارچوب ۱۵ گنش. (۰/۲۷۸) - تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور) - با زیر پارامتر عنا صر هنری؛ ۳ مشخصه نوآوری - تعهد - نظم در چارچوب ۱۳ گنش. (۰/۲۲۰) - توسعه محوطه‌های تفریحی؛ (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی) - با زیر پارامتر عنا صر رویدادی؛ ۴ مشخصه گنش‌های همکاری - شرکت‌پذیری - مشارکت - جاذبه‌های فراگیر در چارچوب ۱۹ گنش. (۰/۱۳۴) - پتانسیل‌های رسانه‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی) - با زیر پارامترهای وضوح - خوانایی؛ ۲ مشخصه احترام - تعامل در چارچوب ۷ گنش و (۰/۰۸۸) - طراحی محیط راهنما؛ (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات) - با زیر پارامتر اطلاع‌رسانی؛ ۴ مشخصه آرمان‌گرایی مثبت به قوانین - احترام به قوانین - رعایت قوانین - آگاهی از قوانین در چارچوب ۱۸ گنش، هستند. به طور خاص، پارامترهای مطرح شده از عوامل ساختاری در فراهم‌سازی آینده‌پژوهی شهری با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور بوده و می‌توانند تأثیر سازگارتری بر کلان‌شهر تهران بزرگ به وجود می‌آورند.

واژگان کلیدی: محیط فرهنگی جامعه‌محور، عوامل ساختاری، شهر آینده‌نگر، آینده‌پژوهی شهری، کلان‌شهر تهران بزرگ

^۱ دانش آموخته دکتری، گروه معماری و شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول) mohammaddabdeb@yahoo.com
^۲ استادیار گروه معماری و شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
^۳ استادیار گروه معماری، واحد میانه، دانشگاه آزاد اسلامی، میانه، ایران.
^۴ دانش آموخته دکتری، گروه عمران، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

۱. مقدمه

در دنیای امروز، شهرها به‌عنوان مراکز تجمع جمعیت و فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی نقش اساسی در توسعه پایدار و کیفیت زندگی افراد دارند. با افزایش جمعیت و پیچیدگی‌های اجتماعی، نیاز به برنامه‌ریزی و طراحی شهرهای هوشمند و آینده‌نگر بیش از پیش احساس می‌شود. طراحی شهرهای آینده‌نگر نه تنها به بهبود زیرساخت‌های شهری و استفاده بهینه از منابع طبیعی می‌پردازد، بلکه بر تقویت محیط فرهنگی و جامعه‌محور بودن نیز تأکید دارد (پورا احمد و دیگران، ۱۳۹۷: ۲۶-۵). با افزایش فردگرایی، و توجه به محیط ساختاری که زمینه‌ای برای تعاملات انسانی فراهم بوده می‌تواند اهمیت بیشتری در آینده پژوهی شهری داشته باشد. این امر به دلیل نزدیکی بیشتر افراد باهمدیگر و جبران تعاملات اجتماعی از دست رفته‌ای است که در بافت‌های معماری و شهری گذشته وجود داشت (هنرور و دیگران، ۱۴۰۰: ۵۹-۷۸). به طور خاص، فضاهای عام منظر بهینه شهری - الگوهای تعامل اجتماعی و قابلیت‌های فضای معماری ساخته‌شده، دارای اهمیت ویژه‌ای هستند. علت اصلی این مسئله، رابطه نزدیکی میان تعامل اجتماعی و تعلق افراد به محیط‌های اجتماعی است (Garau, Pavan, 2018: 1-18). یکی از مهم‌ترین فضاهایی که در بحث اجتماع‌پذیری نیاز به پژوهش بوده، گستره فضاهای شهری است. زیرا، این فضاها اولین مکانی هستند که افراد از سنین پایین به شکل‌های گسترده با جامعه در ارتباط قرار می‌گیرند (به‌مانند پارک‌ها). رفتار و تعاملات اجتماعی در این مکان‌ها تحت تأثیر خلوص شخصی، اخلاقی، محیطی و بسیاری دیگر از معانی دنیای خارج و مفاهیم قرار می‌گیرد. این مکان‌ها به‌عنوان بن‌مایه‌های برای بررسی کیفیت زندگی شهروندان در هر جامعه به‌وضوح مشهود است. حضور پویا و فعالیت شهروندان در این فضاها، می‌تواند فرایندی تحت‌عنوان تعاملات اجتماعی را شکل دهد (Mallick, Rudra, Samanta, 2020: 185-193).

تبیین آموزش - یادگیری، به طور نظری ارتباط نزدیکی با مطالعات اجتماعی - فرهنگی دارد. آموزش - یادگیری، برای دستیابی به دانش و ساختن یک کشور خودپا اهمیت دارد و

مطالعات اجتماعی - فرهنگی نیز برای تقویت جامعه ضرورت دارد (Saleem, Kausar, Deeba, 2021: 403-421). محیط فیزیکی نقش مهمی در نظام آموزشی - یادگیری و اجتماعی - فرهنگی ایفا می‌کند. به طور ویژه، آموزش - یادگیری و اجتماع - فرهنگی یکی از پارامترهای اصلی و حائز اهمیت در زندگی محسوب می‌شود. شهر، به‌عنوان محیطی با پیش‌آمده‌های نو، عناصر کلیدی آموزش را در برمی‌گیرد (Gomez et al. 2022: 89-106). براین اساس، وظیفه آموزش در تبیین شهر بوده و فضاهای عام منظر بهینه با به کارگیری منابع فیزیکی، برآیند یادگیری محیط فرهنگی جامعه‌محور را قابل استفاده می‌کند. اما در شرایط فعلی، فضاهای عام منظر بهینه در برخی موارد سست عمل می‌کنند. ساختار آموزشی، اگرچه پایه‌ای اساسی برای یادگیری‌های آینده است، اما به دلیل محدودیت زمانی محصور و عدم پوشش تمامی شهروندان، به‌تنهایی کافی نیست (Navaitiene, Stasiūnaitienė, 2021: 23-57). بدین‌سان، آموزش به لحاظ یکی از جنبه‌های باارزش زندگی باید با فضاهایی هم‌سو باشد که در آن تمامی اقشار و سنین مختلف بتوانند بدون هیچ تنگنای حضور یابند (ایران دوست، غلامی زارچی، ۱۳۹۴: ۵۸-۴۷). این به معنای ورود آموزش به فضای شهری و ارتباط آن با زندگی شهری است. طوری که کشورهای توسعه‌یافته جهان این رویکرد را اتخاذ کرده‌اند، به‌گونه‌ای که شهر را در کُنشگری‌ها آموزش قرار داده و برآیندهای ارزشمندی از این تجربیات حاصل کرده‌اند (ملکی، سعیدی، ۱۳۹۴: ۴۹-۲۳). کشور ایران، به سبب رشد شهرنشینی نسبت به گذشته، افزایش مهاجرت‌ها، تسریع در فناوری و برخی نقاط کمبود آگاهی در ارتباط با مسائل شهری، شهروندان برخی مهارت‌های شهروندی را که برای زندگی در شهر ضروری است، فرارنگرفته‌اند (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۷). این وضعیت منجر به هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی مضافی شده است. به طور خاص، ارائه یک برنامه آموزشی جامع برای یادگیری مهارت‌های شهروندی می‌تواند به شهروندان کمک کند تا بهترین تجربه ممکن از زندگی در شهر را داشته باشند و بتوانند به بهترین شکل ممکن در تعامل با محیط شهری خود ظهور پیدا کنند.

پژوهش مورد واکاوی با اهداف فراهم‌سازی پارامترهای کارآمد بر شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور، در گردآوری زیر پارامترهای عوامل ساختاری در فضاهای عام منظر بهینه کلان‌شهر تهران بزرگ، به دنبال پاسخ این پرسش‌ها است. پارامترهای عوامل ساختاری شهر آینده‌نگر می‌توانند در چه گستره‌ای باشند؟ - مشخصه‌های محیط فرهنگی جامعه‌محور در رابطه با زیر پارامترهای عوامل ساختاری مبتنی بر کنش‌های فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر در کلان‌شهر تهران بزرگ در چه است؟ در پاسخ این پرسش‌ها، تحقیق حاضر بر این فرضیه مستقر است؛ به جهت افزایش سوبه‌های آینده‌نگری و آینده‌پژوهی شهر، به نظر می‌رسد که پارامترهایی از عوامل ساختاری در فضاهای عام منظر بهینه در کلان‌شهر تهران بزرگ می‌تواند پذیرنده در افزایش پایه‌های محیط فرهنگی جامعه‌محور کارآمد باشد. در این خصوص، الگوهای چارچوب تحلیلی که با رویکرد تبیینی و بر پایه محیط فرهنگی جامعه‌محور طراحی می‌شوند، می‌توانند به عنوان ابزاری کارآمد در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری مورد استفاده قرار گیرند. این پژوهش با هدف طراحی چنین الگوهای تحلیلی، سعی دارد تا با بررسی و واکاوی عناصر فرهنگی و اجتماعی مؤثر در فراهم‌سازی شهرهای آینده‌نگر، راهکارهای عملی و نوآورانه‌ای را ارائه دهد که همگام با نیازها و انتظارات جامعه باشد. تهران به عنوان پایتخت و یکی از کلان‌شهرهای پرجمعیت ایران، با چالش‌ها و فرصت‌های منحصر به فردی در

حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی مواجه است. واکاوی دقیق از وضعیت فعلی تهران و استفاده از یافته‌های این پژوهش می‌تواند به بهبود و تسهیل فرایند برنامه‌ریزی شهری و توسعه پایدار در این شهر کمک کند. به این ترتیب، پژوهش حاضر تلاش می‌کند تا با بهره‌گیری از مفاهیم و نظریه‌های موجود در حوزه برنامه‌ریزی شهری و مطالعات فرهنگی، چارچوبی جامع و کاربردی برای طراحی و توسعه شهرهای پایدار و هوشمند در تهران فراهم آورد.

۲. روش پژوهش

جستار مورد واکاوی به لحاظ متدولوژی دارای رویکردی ترکیبی (کمی - کیفی)، است. گستره هدف، در دسته پژوهش‌های بنیادی قرار می‌گیرد و بر اساس نحوه جمع‌آوری اطلاعات، به تحلیل محتوای و توصیفی - پیمایشی، می‌پردازد. به جهت جمع‌آوری اطلاعات، پژوهش مورد تبیین به روش کتابخانه‌ای و میدانی انجام شده است. ابزارهای مورد استفاده برای جمع‌آوری اطلاعات شامل: اسناد، مدارک پدیده و پرسش‌نامه بوده است. پارامترها، زیر پارامترها و مشخصه‌های پژوهش بر اساس مبانی نظری، نمونه‌های مشابه و مطالعات صورت گرفته در راستای اهداف تحقیق تعیین شده‌اند بر پایه (جدول ۱). به طور خاص انتخاب، پارامترها، زیر پارامترها و مشخصه‌های عوامل ساختاری شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور است.

جدول ۱: پارامترها، زیر پارامترها و مشخصه‌های عوامل ساختاری شهر آینده‌نگر مبنی بر پژوهش (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

پارامتر	زیر پارامتر	مشخصه	کنش
تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور) ؛ (۲۶)	عناصر هنری ؛ (۳۰)	نظم	؛ (۴) ؛ (۳) ؛ (۲) ؛ (۱)
پتانسیل‌های رسانه‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی) ؛ (۶۹)	وضوح ؛ (۲۱)	احترام	؛ (۲۰) ؛ (۱۷) ؛ (۱۴)
توسعه محوطه‌های تفریحی؛ (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی) ؛ (۲۸) ؛ (۲۳) ؛ (۲۰)	عناصر رویدادی ؛ (۲۰)	تعامل	؛ (۱۹) ؛ (۱۸) ؛ (۱۶) ؛ (۱۵)
		شرکت‌پذیری	؛ (۳۹) ؛ (۳۶) ؛ (۳۴) ؛ (۳۲) ؛ (۳۵) ؛ (۲۱)
		مشارکت	؛ (۳۷) ؛ (۳۱) ؛ (۲۸) ؛ (۲۶) ؛ (۲۴) ؛ (۲۲) ؛ (۲۳)
		جاذبه‌های فراگیر	؛ (۳۰) ؛ (۲۷)
		کنش‌های همکاری	؛ (۳۸) ؛ (۳۵) ؛ (۳۳) ؛ (۲۹)

آگاهی از قوانین	طراحی محیط راهنما:
(۴۰)؛ (۴۱)؛ (۴۲)؛ (۴۳)؛	(آموزش - یادگیری: قوانین و مقررات)
احترام به قوانین	اطلاع‌رسانی
(۴۵)؛ (۴۶)؛ (۴۷)؛ (۴۸)؛ (۴۹)؛	(۲۵)؛ (۲۰)؛
(۴۴)	(۲۷)؛ (۲۰)؛
رعایت قوانین	ترویج هویت فرهنگی:
(۵۰)؛ (۵۱)؛	(آموزش - یادگیری: هماهنگی حقوق)
آرمان‌گرایی مثبت به	مراکز فرهنگی
قوانین	(۳۱)؛ (۲۱)؛ (۲۰)؛
(۵۲)	(۲۴)؛ (۵)؛
آزادی بیان	دسترسی به منابع
(۶۳)؛ (۶۲)؛ (۶۱)؛ (۶۰)؛ (۵۹)؛	(۶۴)؛ (۶۵)؛ (۶۶)؛
(۵۸)	برابری حقوق
(۶۷)؛ (۶۸)؛ (۶۹)؛	تبیین هویت
(۷۰)؛ (۷۱)؛ (۷۲)؛	

ایرانی و وحدت‌گردهمایی (واکاوی پارامترهای: توسعه محوطه‌های تفریحی و طراحی محیط راهنما). چهارراه استانبول - پیوندهای مبسوط افراد و کانون سفارت‌های انگلیستان، آلمان و ترکیه (واکاوی پارامتر ترویج هویت فرهنگی). طوری که می‌توان اذعان داشت که این جامعه دارنده حجم نامشخص بوده است.

نمونه آماری به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای - (Cluster Sampling)، به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده - (Simple Random Sampling)، بدون وضع کردن انتخاب شد. حجم این نمونه با به‌کارگیری فرمول کوکران - (Cochran Formula)، ۳۸۸ نفر برآیند آمد. با بهره‌جویی از با نرم‌افزارهای چون: اسپس اس اس - (SPSS; 26) - (تحلیل آماری)، لیزرل - (LISREL; 8.8) - (مدل‌سازی معادلات ساختاری) و سوپر دسیژن - (Super Decision) - (سلسله‌مراتب و فرایند شبکه‌تجزیه و تحلیل). از رویکردهای آمار توصیفی و استنباطی - (Descriptive & Inferential Statistics)، برای واکاوی اطلاعات و آزمون فرضیات بهره گرفته شد. در آخر - آزمون‌های صورت‌گرفته به‌قرار: دلیل وجه ممیز خلوص دموگرافی جواب‌دهنده‌ها، آزمون آلفای کرونباخ، تحلیل عاملی اکتشافی - (EFA)، و تحلیل عاملی تأییدی - (CFA). تحلیل مؤلفه‌های اصلی - (PCA)، در تحلیل عاملی اکتشافی - از روش واریماکس - (Varimax)، با نرمال‌سازی کایزر - (Kaiser Normalization)، آزمون کولموگوروف - (Kolmogorov-Smirnov Test)، سنجش پایایی ترکیبی - (Composite Reliability)، روایی همگرا

تبیین پرسش‌نامه‌ای ۷۲ سؤالی با پاسخ‌های بسته و مقیاس لیکرت - (Likert Scale)، ۵ گزینه‌ای (کاملاً موافق، موافق، نسبتاً موافق، مخالف و کاملاً مخالف)، طراحی شد. روایی این پرسش‌نامه از نوع روایی محتوا - (Content Validity)، بوده و روایی سازه - (Construct Validity)، آن نیز از طریق آزمون تحلیل عاملی تأییدی - (Confirmatory Factor Analysis)، بررسی شد. برای گزینش پایایی پرسش‌نامه از آزمون شاخص اندازه‌گیری سازگاری درونی آلفای کرونباخ - (Cronbach's Alpha)، بهره گرفته شد. به سبب تحلیل اطلاعات به دست آمده از پرسش‌نامه با تکنیک دلفی، از نرم‌افزار اسپس اس اس - (SPSS)، و از روش میانگین موزون - (Weighted Average Method)، توزیع تی - استیودنت - (Student's T-Distribution)، آزمون فریدمن - (Friedman Test) و ضریب هماهنگی کندال - (Kendall's Coefficient of Concordance)، استفاده شد.

جامعه آماری این مطالعه شامل افرادی با سن ۲۰ سال و بالاتر به‌صورت تصادفی؛ از مجموعه؛ پارک آب‌و‌آتش، مجموعه؛ تئاتر شهر، مجموعه؛ پارک ملت و چهارراه استانبول در کلان شهر تهران بزرگ برخوردار است. انگیزه گزینشی این جامعه به‌قرار: مجموعه؛ پارک آب‌و‌آتش - فزونی امکانات و جذابیت‌های هنری (واکاوی پارامتر تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری). مجموعه؛ تئاتر شهر - صحنه مطلق در نمایش، میراث ملی - فرهنگی و فراهم‌آوری هم‌بستگی (واکاوی پارامتر پتانسیل‌های رسانه‌های شهری). مجموعه؛ پارک ملت - کانسپت اقتدار

و آموزش غیررسمی (Kominarets et al, 2022: 400). از منظر محمد دبده/معمار دبده^۱ هدف از آموزش یاد دادن روش‌های در ست اندیشه‌شیدن و زندگی کردن است. به عبارتی، آموزش به هر فعالیت یا برنامه‌ای که از قبل طراحی و برنامه‌ریزی شده باشد، باهدف سهولت‌بخشی در فرایند یادگیری از سوی آموزش‌دهنده بر آینده‌نگری تعریف می‌شود (دبده، ۱۴۰۱: ۵). کورش گلکار^۲ معتقد است پیشرفت دانش طراحی شهری عامل اصلی در بحث پایداری مبتنی بر بوم‌شناسی - شناختی در محیط می‌تواند مورد واکاوی قرار گیرد (حیدری، حکیمیان، گلکار، ۱۴۰۱: ۸۴-۶۷). متیو کرمونا^۳ بر آن باور است که فضاهایی با ارزشمندی بالا در محیط زندگی، اهمیت مکانی افزونی در میان مصرف‌کنندگان از فضا تبیین می‌دارد و تأثیرات سازگار بر اهداف نظیر سلامتی محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حتی سیاسی پدید می‌آورد (Carmona, 2018: 45). اقتباس چارلز مونتگومری^۴ از نظرات ادوارد رلف^۵ و جان پانتر^۶ و نیز دیوید وی. کانتر^۷ بر آن است که: اجزاء ساختاری در اندیشیدن تبیین طراحی شهری، در چارچوب الگو ارائه می‌شود. ۱- «الگوی حس مکان؛ رلف - پانتر»: با مروری بر پارامترهای کیفیت‌سنجی شامل: کُنشگری - ساختار - معنا. ۲- «الگوی مکان؛ کانتر»: بر پارامترهای عنصر اکوسیستم شامل: کُنشگری - گونه یا ساختار - انگارش‌ها، اشاره داشته‌اند.

بدین سبب پژوهش حاضر به واکاوی برآیندهای که شهرهای آینده‌نگر در این بازه پیش‌گام بودن را به‌صورت اجمالی مورد ارزیابی قرار داده است بر پایه (جدول ۲).

جدول ۲: برآیندهای شهرهای آینده‌نگر در ارتباط با: آموزش - یادگیری و فضاهای محیط فرهنگی (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

ردیف	شهر - کشور	سال میلادی	برآیند شهرهای آموزشی - یادگیری در فضای شهری
۱	مونیخ - آلمان	۱۹۹۷	- تأسیس سازمان بونت‌کیکت‌گوت (Buntkicktgut)، برای افزایش همکاری کودکان و جوانان از طریق لیگ فوتبال خیابانی
۲	مکزیکوسیتی - مکزیک	۲۰۰۰	- افتتاح مرکز فرهنگی و آموزشی به‌منظور مقابله با بزهکاری و سوء‌تغذیه

(Convergent Validity)، شاخص نیکویی برازش - (GOF)، روش فرایند تحلیل شبکه‌ای - (ANP)، و تحلیل مسیر - (Path Analysis)، بر اساس پایان‌آزمون‌های مذکور، الگوی پژوهش تبیین شد.

۳. ادبیات پژوهش (مبانی نظری و پیشینه پژوهش)

۳-۱. مبانی نظری

شهر آینده‌نگر (مبنای نوآوری در فرایند آموزش و یادگیری): در یک دهه کنونی، آموزش به‌عنوان یک حق برای همه افراد در تبیین یک محصول همگانی مورد توجه قرار گرفته است (Pelekh, 2020: 671-673). اما یادگیری محدود به محیط مدرسه نیست (Latief, Hendrayani, Lestari, 2020: 13-22). به همین دلیل، شهرهای آینده‌نگر فعالیت خود را در بارسلونا از سال ۱۹۹۰ میلادی در اولین انجمن «کنگره بین‌المللی شهرهای آموزشی»، باهدف گسترش و ترویج مفهوم شهر به‌عنوان ستون اساسی دموکراسی و شهروندی آغاز کردند. منشور شهرهای آموزشی بر پایه اصل استوار است: ۱- حق داشتن به شهری آموزشی (به این معنا که مدیران شهری و شهروندان مسئولیت و حق دسترسی به آموزش و ترویج رشد فرهنگی فردی و جمعی را دارند)؛ ۲- تعهد شهر به حفظ و تسهیل دسترسی کامل به هویت فرهنگی خود برای همه؛ و ۳- دسترسی به خدمات فرهنگی برای ساکنان شهر، به‌ویژه برای نسل‌های جوان (Carletti, 2019: 69-95). به طور خاص، این منشور در ابتدا اصول اساسی را که باید نیروی محرک آموزشی شهرها را تشکیل می‌دادند، مورد بررسی قرار دادند. این اصول بر اعتقاد بنیادی مبتنی بودند که توسعه شخصیت ساکنان‌شان نباید به اتفاق‌یابی سپرده شود. بدین سبب، منشور در کنگره سوم بین‌المللی (بولونیا، ۱۹۹۴ میلادی)، کنگره هشتم (جنوا، ۲۰۰۴ میلادی)، و نیز در سال ۲۰۲۰ میلادی بازبینی شد تا تمرکز خود را با چالش‌ها و نیازهای جدید اجتماعی هماهنگ کند (Tieghi, 2021: 2951-2968). آموزش - یادگیری به لحاظ توانمندی در برابر تبیینات زندگی، بن‌مایه استحصال برای حصول پایداری قلمداد می‌شود (Pouratashi, 2021: 25-35). در این راستا صاحب‌اندیشان کثیری، تبیین آموزش را به ۳ قسم عنوان می‌کنند: آموزش رسمی، آموزش نیمه‌رسمی

۱۸	بزانشون - فرانسه	۲۰۱۹	- طرح «مسیرهای زندگی در محیط مدرسه»، برای ارزیابی خدمات آموزشی
محیط فرهنگی جامعه محور: محیط فرهنگی جامعه محور			
از دیرباز تا به امروز مورد واکاوی و مطالعات صاحبان اندیشه بوده و اکنون در هزاره سوم میلادی اهمیت خاصی نموده است (کازمی، حسنی باقری، ۱۴۰۱: ۷۲-۵۵). مطالعات روی محیط فرهنگی از پژوهش‌های نو به‌شمار می‌آید (Yusfiarto et al. 2022: 1-20). که به‌عنوان ساختارهای چندسویه، افزون بر زمینه‌های سیاسی، بر روابط اخلاقی و پدیدارشناسی میان اعضای اجتماع مدنظر است (گنجی، اسلامی بزرگی، نیازی، ۱۳۹۴: ۲۹-۵۶). محیط فرهنگی جامعه محور از رویکردهای مبتنی بر برنامه‌ریزی پشتیبانی می‌کند، طوری که موضوعی فراتر از شهرنشینی است (سهراب‌زاده، نیازی، میری، ۱۴۰۰: ۲۵-۵۱). به‌طور ویژه، هنوز تعریف واحدی مختص برای محیط فرهنگی جامعه محور اتخاذ نشده است، اما می‌توان آن را به‌عنوان یک محصول اجتماعی - فرهنگی، تاریخی و پایدار تعریف کرد که شامل: مجموعه‌ای از ارزش‌ها، نگرش‌ها، قوانین مشترک بنیادین و توانمندی‌های اکتسابی افراد جامعه است و سبک کلی زندگی را شکل می‌دهد (Zaenuddin, 2020: 86-100). بدین‌سان، این عوامل با تصحیح رفتارها، زمینه‌های لازم برای توسعه جامعه فراهم می‌آورد (Hidayat, Sapriya, 2020: 1-10). راندمان اصلی محیط فرهنگی در مدیریت جامعه بر اساس رعایت حقوق افراد و پذیرش شهروندان، در انجام گماشتگی‌های مختلف است (Hmoud, Basee, Hameed Hussein, 2024: 319-334). به‌بیان‌دگر، این نوع از کُنشگری به فراهم‌سازی حقوق محیط فرهنگی شهروندان هم‌سوبا جامعه محور نمود می‌یابد. طوری که اگر این مفهوم به‌خوبی پیاده شود، یک جامعه مملو از دموکراسی چندفرهنگی آشکار می‌گردد در غیر این صورت، چنین جامعه‌ای با مشکلات عدیدی روبه‌رو می‌شود. در نتیجه، محیط فرهنگی جامعه محور دارای‌بوجه متمایزی است: گام اول؛ تاریخ و شناخت محیط. گام دوم؛ رفتار، حقوق و مسئولیت. فضاهای عام منظر جامعه محور: فضاهای عام منظر، یکی از مقولات لاینفک حیات یک شهر قلمداد می‌گردد.			
۳	سانتوس - برزیل	۲۰۰۳	- اجرای پروژه آموزش ضدنژادپرستی برای مقابله با نابرابری نژادی
۴	گوادالاخارا - مکزیک	۲۰۰۴	- ارائه تجربه تفریحی به نام مسیر فعال تفریحی برای بهبود اوقات فراغت و اجتماعی شدن
۵	مدلین - کلمبیا	۲۰۰۷- ۲۰۰۴	- روند بازآفرینی شهری از طریق مداخله در فضای عمومی و آموزش مادام‌العمر
۶	رن، فرانسه	۲۰۰۸	- اجرای پروژه پی‌شگیری نوزامبول (Noz' Ambule)، برای جلوگیری از مصرف الکل
۷	چانگ‌وون - کره جنوبی	۲۰۲۰- ۲۰۰۸	- پروژه ایجاد یک محله بهتر برای پاسخ به آسیب زیست‌بوم طبیعی و عدم احساس تعلق شهروندان
۸	گانسان - کره جنوبی	۲۰۰۹	- بازسازی مرکز تاریخی و تبدیل آن به محله‌ای پویا
۹	روزاریو - آرژانتین	۲۰۰۹	- بازسازی فضاهای عمومی و ایجاد کارکردهای تفریحی و آموزشی در این فضاها
۱۰	پرایا - کیپ‌ورد	۲۰۰۹	- سرمایه‌گذاری در فضای عام منظر با هدف ایجاد یک شهر کارآفرین و جهان‌بینی
۱۱	گواچئون - کره جنوبی	۲۰۱۰	- بازسازی منطقه و جذب گردشگر برای توسعه پایدار
۱۲	ستوبال - پرتغال	۲۰۱۲	- اجرای برنامه محله ما، شهر ما، برای پاسخ به مشکلات اجتماعی و اقتصادی
۱۳	کاتوویتس - لهستان	۲۰۱۹- ۲۰۱۳	- پروژه حیاط من را آراسته کنید برای ادیای حیاط‌های مغفول و تشویق همکاری ساکنان
۱۴	سانت‌فلیو د بیرگات - اسپانیا	۲۰۲۰- ۲۰۱۳	- پروژه آزمایشگاه هنر جامعه برای شکستن ننگ و تسهیل دسترسی به فرهنگ
۱۵	سیراکوز - ایتالیا	۲۰۱۴	- پروژه «شهر به‌عنوان یک سیستم آموزشی»، با تمرکز بر رشد و آموزش شهروندان
۱۶	کوردوبا - اسپانیا	۲۰۱۶	- طرح امکانات و زیرساخت‌های فرهنگی برای شروع روند تغییر به الگوی تولیدی با اولویت صنایع فرهنگی
۱۷	ماچراتا - ایتالیا	۲۰۱۷	- جشنواره اسکارابو (Scarabò)، برای آموزش مادام‌العمر و تبدیل شهر به کارگاه آموزشی بزرگ

که می‌تواند به تحقق اهداف محیط فرهنگی کمک کند (Fung, 2015: 514-520).

پایداری محیط‌زیستی در شهرهای آینده‌نگر: پایداری محیط‌زیستی به‌منظور مهم‌ترین اهداف در طراحی شهرهای آینده‌نگر است. این مفهوم شامل کاهش مصرف منابع طبیعی، استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و مدیریت پسماند است. شهرهای آینده‌نگر با بهره‌گیری از استراتژی‌های پایدار، به‌مانند توسعه حمل‌ونقل عمومی، ساختمان‌های سبز و حفظ فضاهای سبز، به دنبال کاهش تأثیرات منفی زیست‌محیطی و ایجاد شهرهایی با کیفیت زندگی بالاتر هستند (Newman, Beatley, Boyer, 2017: 65-81). پایداری محیط‌زیستی همچنین با محیط فرهنگی جامعه‌محور ارتباط مستقیم دارد، زیرا هر ۲ بر اهمیت حفظ منابع برای نسل‌های آینده تأکید دارند (Hopwood, Mellor, O'Brien, 2005: 38-52).

نظریه‌های مرتبط با شهرهای آینده‌نگر: نظریه‌های مختلفی در ارتباط با طراحی و توسعه شهرهای آینده‌نگر وجود دارند که به تبیین مبانی نظری این پژوهش کمک می‌کنند. بدین سان این نظریه‌ها، به‌مثابه نظیر: «نظریه شهر هوشمند»؛ بر اهمیت استفاده از فناوری‌های دیجیتال برای بهبود کیفیت زندگی شهری تأکید دارد (Hollands, 2008: 305-320). «نظریه پایداری شهری»؛ بر حفظ تعادل بین توسعه اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در شهرها تمرکز دارد (Campbell, 1996: 296-312). «نظریه حق به شهر» که توسط هنری لوفور^۱ مطرح شده است، بر اهمیت دسترسی همه شهروندان به امکانات شهری و مشارکت در تصمیم‌گیری‌های شهری تأکید می‌کند (Lefebvre, 2009: 129-134) و نیز نظر به نظریه محمد دبده/معمار دبده به «آینده‌پژوهی شهری با تأکید بر آموزش و یادگیری جامعه‌محور»؛ به‌عنوان یک رویکرد بنیادین برای طراحی و توسعه شهرهای آینده‌نگر امری است کلیدی، بر اساس این چشم‌انداز، آموزش و یادگیری به‌عنوان ابزارهای اصلی توانمندسازی شهروندان و پیشبرد توسعه پایدار شهری شناخته می‌شوند. این نظریه بر این اصل استوار است که بهبود کیفیت زندگی در شهرها و ارتقا ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی،

طوری که ارزش این فضاها به نقش آن در توسعه اجتماع دموکراسی برمی‌گردد. این فضاها به افراد امکان می‌دهند که کارکردها و تعاملات اجتماعی - فرهنگی خود را برقرار کنند. به طور خاص، در تعریف فضاهای عام منظر پیچیدگی‌های گسترده‌ای وجود داشته است (Radwan, Morsi, 2020: 96; Marcuse, 2014: 102; Beck, 2009: 240). ولیکن می‌توان عنوان کرد - فضاهای عام منظر قسمی از محیط‌های فیزیکی و چندسویه است که بدون محدودیت مورد تبیین قرار می‌گیرد به‌عنوان نمونه: پارک‌ها، مجموعه‌های نمایشی، مراکز خرید و غیره.

نقش فناوری‌های هوشمند در شهرهای آینده‌نگر: امروزه فناوری‌های هوشمند یکی از عناصر کلیدی در طراحی شهرهای آینده‌نگر محسوب می‌شوند. این فناوری‌ها شامل: اینترنت اشیا (IoT)، هوش مصنوعی (AI)، و داده‌های کلان (Big Data)، هستند که به بهبود خدمات شهری و افزایش کیفیت زندگی شهروندان کمک می‌کنند. شهرهای هوشمند با استفاده از این فناوری‌ها قادرند سیستم‌های حمل‌ونقل، مدیریت منابع انرژی و ارائه خدمات اجتماعی را بهبود بخشند (Batty, 2018: 101-115). به طور مشخص، فناوری‌های هوشمند همچنین می‌توانند به تحقق محیط فرهنگی جامعه‌محور کمک کنند، زیرا امکان جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها به‌منظور شناسایی نیازها و مشکلات شهروندان را فراهم می‌آورند و درنهایت به بهبود تصمیم‌گیری‌های شهری منجر می‌شوند (Kitchin, 2021: 73-90).

مشارکت شهروندان در طراحی و مدیریت شهری: مشارکت فعال شهروندان در راستای ارکان اساسی در فراهم‌سازی شهرهای آینده‌نگر است. این مشارکت می‌تواند به صورت مستقیم یا غیرمستقیم از طریق پلتفرم‌های دیجیتال، جلسات مشاوره عمومی و نظر سنجی‌ها انجام شود. مشارکت شهروندان باعث تقویت حس مالکیت و تعلق به شهر می‌شود و همچنین به بهبود تصمیم‌گیری‌ها و افزایش کارایی طرح‌های شهری کمک می‌کند (Arnstein, 2019: 24-34). در شهرهای آینده‌نگر، مشارکت شهروندان در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری به‌عنوان یک رویکرد جامعه‌محور تلقی می‌شود

در کلان‌شهر تهران بزرگ کمک کند. این الگو می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان شهری در اتخاذ تصمیمات آگاهانه‌تر و مبتنی بر واقعیت‌های اجتماعی و فرهنگی کمک کند.

مجتبی رفیعیان^۹ گلاره شاه‌حسینی^{۱۰} و هاشم داداش‌پور^{۱۱} (۱۴۰۱): در پژوهشی با عنوان «فراتحلیل مطالعات حوزه مناطق کلان‌شهری در ایران»، به نقش مناطق کلان‌شهری در رشد و توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در ایران پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که مطالعات این حوزه از سال ۱۳۹۴ شمسی با روند کاهش روبه‌رو بوده و بیشتر بر مطالعات کالبدی-فضایی، مدیریتی و اقتصادی متمرکز است. این پژوهش به روش‌های کمی بیشتر توجه کرده و به دلیل وجود نابرابری‌ها و عدم تعادل فضایی، راهکارهایی را برای ارتقا کارآمدی نظام مدیریتی مناطق کلان‌شهری ارائه کرده، از جمله: استفاده از رویکرد نومنطقه‌گرایی و توجه به توسعه شهرهای کوچک و زیرمراکز فعالیتی (رفیعیان، شاه‌حسینی، داداش‌پور، ۱۴۰۱: ۲۷۰-۲۴۷).

سید مصطفی موسوی‌حسینی^{۱۲} (۱۴۰۱): در مطالعه خود با عنوان «نظریه‌های شهر هوشمند»: به واکاوی مفهوم شهر هوشمند پرداخته و نشان داده که هوشمندی یک شهر تنها به استفاده از ابزارهای الکترونیک و سیستم ارتباطاتی آن محدود نمی‌شود، بلکه نحوه برنامه‌ریزی و استفاده از این ابزارها در جهت ارتقای سطح کیفی زندگی شهروندان نقش اساسی می‌تواند داشته باشد. هدف شهر هوشمند افزایش کیفیت زندگی شهری با رویکرد توسعه پایدار است. این جستار به نظریه رشد هوشمند شهری، تعاریف و اصول آن، معایب و مزایای آن، تفاوت‌های آن با اسپرال شهری و انتقادات وارده به رشد هوشمند شهری پرداخته و در آخر به برخی از سیاست‌های مرتبط با این نظریه و نظران پرداخته و زمینه‌ای را ارائه داده است (موسوی حسینی، ۱۴۰۱: ۲۰-۱). محمد دبدبه (۱۴۰۰): در کتاب مورد مطالعه خود با عنوان «طراحی بر اساس ادراک و رفتار انسانی»: به بررسی ابعاد، جنبه‌های طراحی و اندیافت‌های حاصل در محیط انسان، ادراک و عوامل تأثیرگذار بر رفتار انسانی پرداخته است. بانگاهی خاص به تأثیرات محیط برون‌گرا و درون‌گرا بر طراحی و چگونگی بهره‌برداری از این رویکردها در جهت بهبود توسعه پایدار می‌پردازد. وی، به اهمیت ادراک و رفتار انسانی در فرایند

نیازمند بهره‌گیری از فضاهای آموزشی و یادگیری در محیط‌های شهری است. به طور ویژه، اجزای کلیدی نظریه بر این اصل استوار بوده به مثابه: **۱. تعلیم و تربیت محیط محور:** آموزش باید به صورت منسجم و یکپارچه در فضای شهری گنجانده شود تا تأثیر مثبت بر رشد فردی و اجتماعی شهروندان داشته باشد. این شامل طراحی فضاهای آموزشی در مراکز شهری و استفاده از امکانات شهری برای برگزاری برنامه‌های آموزشی است. **۲. توسعه پایدار از طریق یادگیری:** فرایند یادگیری باید به ارتقا پایدار منابع شهری و فرهنگی کمک کند. این شامل؛ ادغام برنامه‌های آموزشی در فرایندهای توسعه شهری و سیاست‌گذاری‌های محلی است. **۳. مشارکت جامعه:** مشارکت فعال شهروندان در فرایندهای یادگیری و تصمیم‌گیری‌های شهری باید تسهیل شود. این امر به معنای ایجاد فرصت‌هایی برای همیاری شهروندان در طراحی و مدیریت فضاهای آموزشی و فرهنگی است و **۴. پایداری و انعطاف‌پذیری شهری:** نظریه معمار دبدبه، تأکید دارد که طراحی شهری باید به گونه‌ای باشد که هم‌زمان با ارتقا سطح یادگیری و فرهنگ شهری، قادر به پاسخ‌گویی به نیازهای آینده نیز باشد. (دبدبه، ۱۴۰۲ الف: ۱۵۰-۱۵۵). به طور مشخص، این نظریه‌ها به خوبی می‌توانند به تبیین بهتر مفاهیم و اهداف مقاله کمک کنند و پایه‌گذار چارچوب تحلیلی مورد نظر را به عمل آورند.

۲-۳. پیشینه پژوهش

شهرهای آینده‌نگر به عنوان نقاط تمرکز با پیچیدگی‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و محیطی، نیازمند تحلیل‌های چندبعدی و جامع هستند تا بتوانند با چالش‌های معاصر و آینده مواجه شوند. یکی از رویکردهای مؤثر در طراحی این شهرها، بهره‌گیری از چارچوب‌های تحلیلی است که به فهم عمیق‌تر از ابعاد مختلف شهر و جامعه کمک می‌کنند. پیشینه پژوهش در این راستا نشان می‌دهد که رویکردهای مختلفی برای تحلیل و طراحی شهرهای آینده‌نگر وجود دارد. مطالعات مورد واکاوی در ذیل بر آن است که یک الگوی چارچوب تحلیلی نو تبیین سازد تا بتواند با فراهم‌آوری محیط فرهنگی جامعه‌محور، به تحلیل و طراحی شهر آینده‌نگر

مدیریت زمین‌شهری در ایران پرداخته‌اند. این پژوهش نشان می‌دهد که تمرکزگرایی، موزی‌کاری نهادی و ضعف بسترهای قانونی منجر به ناپایداری کالبدی-فضایی در کلان‌شهرها شده است. نتایج نشان داد که الگوی کنونی مدیریت زمین‌شهری در منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران ناپایدار بوده و نیازمند الگوی بهینه‌ای است که باید بر اساس معیارهایی چون؛ اثربخشی، کارایی و انعطاف‌پذیری تعریف شود (حق پناه، و دیگران، ۱۳۹۸: ۸۲-۶۷). و نیز، احد نژادابراهیمی^{۱۶} و نسترن نژاداغی^{۲۰} (۱۳۹۷): در مقاله با عنوان «تدوین چارچوب مفهومی بازآفرینی شهری اجتماع‌محور مبتنی بر آموزش در بافت‌های تاریخی»: معقدند که مشارکت اجتماعی در فرایند بازآفرینی شهری می‌تواند به افزایش سرمایه اجتماعی، حس تعلق به مکان و مسئولیت‌پذیری نسبت به مکان منجر شود. این پژوهش با استفاده از روش تحقیق کیفی و تحلیل محتوا، بهره‌مند است نتایج نشان می‌دهد که استفاده از رویکرد مشارکت به عنوان پارادایم برنامه‌ریزی موفقیت‌پروژه‌های بازآفرینی شهری را به همراه دارد و آموزش به اجتماع نباید به عنوان ابزاری برای رسیدن به اهداف موردنظر باشد، بلکه باید به عنوان ابزاری برای جلب مشارکت ساکنان و توانمندسازی آن‌ها در نظر گرفته شود (نژادابراهیمی، نژاداغی، ۱۳۹۷: ۳۴-۲۱).

۴. گستره واکاوی: کلان‌شهر تهران بزرگ

در گستره واکاوی جستار حاضر به تشریح فضای عام منظر بهینه کلان‌شهر تهران بزرگ (برگزیده‌شده توسط نویسنده مسؤل)؛ نگاه‌داشته شده که عبارت‌اند از:

(۱) **مجموعه؛ پارک آب‌و‌آتش:** در سال ۱۳۸۸ شم‌سی، با مساحتی حدود ۲۴ هزار مترمربع، در خیابان آفریقا نرسیده به چهارراه جهان‌کودک و در انتهای کوچه ژوبین واقع است. دارای امکانات خاص در تبیین محیط‌طراحی اعم‌از: پل طبیعت در حدود ۲۷۰ متر و ۳ طبقه با امکانات خاص بهره‌مند بوده و پل ارتباط بین ۲ پارک از طریق مسیر راه بر روی بزرگراه مدرس، پارک جهان‌کودک را در شرق به پارک آب‌و‌آتش در غرب متصل می‌کند. از سایر امکانات می‌توان به پل ابریشم، آمفی‌تئاتر، محیط؛ سبز با گونه‌های بارز - دوچرخه‌سواری - اسکیت و غیره، برج‌آتش، فانوس‌دریایی، آب‌نما و بسیاری دیگر است. و نیز از جذابیت‌های این مجموعه به وجود پارک‌های

طراحی محیطی تأکید می‌کند و راهنمایی‌هایی برای طراحان ارائه می‌دهد تا بتوانند بادر نظر گرفتن این عوامل، محیط‌هایی را طراحی کنند که هم با نیازهای انسانی سازگار باشند و هم به توسعه پایدار کمک کنند (دبده، ۱۴۰۰: ۱۱). مریم کنگرانی‌فراهانی^{۱۳} میثم بصیرت^{۱۴} و مرجان شرفی^{۱۵} (۱۴۰۰): در وا‌کاوی خود با عنوان «تبیین چارچوب بهینه تحقق‌پذیری بازآفرینی خلاق در بافت تاریخی تهران»؛ به‌واری چالش‌های بافت‌های تاریخی و ضرورت بازآفرینی آن‌ها پرداخته‌اند. این بافت‌ها، علی‌رغم ارزش‌های هویتی و فرهنگی، با فرسودگی و عدم‌انطباق با نیازهای امروزی مواجه‌اند. هدف این پژوهش، تبیین چارچوب تحقق رویکرد بازآفرینی خلاق در بافت تاریخی تهران است. روش تحقیق، آمیخته از روش دلفی و تحلیل محتوای کیفی است. یافته‌ها نشان می‌دهد که بافت تاریخی تهران دارای دارایی‌ها و محدودیت‌های ساختاری است که مانع بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌ها شده است. بازآفرینی خلاق می‌تواند به الگویی مناسب برای توسعه اقتصادی و فرهنگی این بافت تبدیل شود (کنگرانی‌فراهانی، بصیرت، شرفی، ۱۴۰۰: ۶۳۵-۶۱۵). مریم پورذکریا^{۱۶} و سمیه فدایی‌نژاد^{۱۷} بهرام‌جردی^{۱۸} (۱۳۹۸): در جستار خود با عنوان «بازخوانی رویکرد بازآفرینی فرهنگ-مینا در ساخت شهر خلاق (تدوین چارچوب تحلیلی بازآفرینی قطب خلاق و فرهنگی)»؛ بررسی می‌کنند که شهرها به‌عنوان مکان‌هایی برای پیدایش خلاقیت و توسعه مطرح هستند. آن‌ها بیان می‌کنند که فعالیت‌های انجام شده در فضاهای عمومی شهرها نقش بسزایی در رشد خلاقیت‌های جمعی ایفا می‌کنند. هدف اصلی این پژوهش شناسایی مؤلفه‌های مؤثر در ارتقای فرهنگ جامعه است، با تمرکز بر ایجاد قطب خلاق و فرهنگی در شهرها. نتایج نشان می‌دهد که باوجود مخالفت‌ها و پیامدهای غیرمنتظره، اقداماتی به‌مانند رونق اقتصاد فرهنگی و افزایش تسهیلات فرهنگی به سرزندگی اجتماعی فضاهای عمومی و مشارکت شهروندان در توانمندسازی خودشان منجر خواهد شد (پورذکریا، فدایی‌نژاد بهرام‌جردی، ۱۳۹۸: ۱۴-۵). یعقوب حق پناه^{۱۸} و دیگران (۱۳۹۸): در تحقیق خود با عنوان «تبیین نقش الگوی مدیریت زمین‌شهری مبتنی بر توسعه کالبدی فضایی شهرها (موردپژوهی: منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران)»؛ به تبیین الگوی

سبز، اجتماعی - فرهنگی، با آرامش خاص فضای مطلوب را در بین افراد ایجاد کرده است. به طور خاص، مجموعه پارک ملت دارای مشخصه‌های ویژه‌ای بوده به‌عنوان نمونه وجود پردیس سینمایی ملت که یکی از بزرگترین مراکز سینمایی تهران قلمداد می‌شود مورد توجه است (نظم فر، علوی، عشقی چهار برج، ۱۳۹۷: ۱۶۵-۱۳۳).

۴) چهارراه اس-تانبول: یکی از چهارراه‌های قدیمی کلان شهر تهران در تقاطع خیابان جمهوری اسلامی و خیابان فردوسی است. نام این چهارراه از نام شهر استانبول، یکی از شهرهای ترکیه که سفارت آن در جنوب شرقی این چهارراه بوده نام گرفته است. به دلیل وجود سفارتخانه‌های متعدد، امروزه تعداد زیادی صرافی در اطراف این چهارراه پدید آمده است. از مشخصه‌های دیگر این چهارراه می‌توان به ساختمان پلاسکو که به‌عنوان نخستین آسمان‌خراش و ساختمان مدرن خاورمیانه در سال ۱۳۴۱ شمسی، با ۱۷ طبقه و ارتفاع ۴۲ متر با اسکلت فلزی در زمان دودمان پهلوی گشایش یافته بود اشاره نمود، که یکی از مهمترین کانون‌های تولید و فروش پوشاک در تهران بود. لازم به ذکر بوده به دلیل آتش‌سوزی این بنا با گذشت ۵۴ سال فروریخت و امروزه با بنای جدید با همان نام بازگشایی گردیده است (دبده، ۱۴۰۲: ۸۵). پژوهش حاضر با بررسی گستره واکاوی در تلاش است تا با ارائه بستری مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه محور الگوی تحلیلی در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر پدید آورد. به طور خاص، می‌توان بر پایه (جدول ۳)، و (جدول ۴)، مدنظر ارائه داد.

جدول ۳: تبیین مستندات و مطالعات گستره مورد واکاوی پژوهش حاضر (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

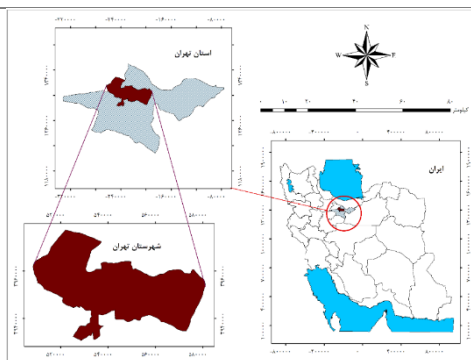
متعدد، دریاچه مصنوعی خزر با وسعت بیش از ۱۲ هزار مترمربع، مجسمه و تندیس‌های متنوع در این مجموعه عنوان داشت که با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور نوعی هم‌بستگی و دوستی در بین شهروندان تبیین نموده نکته‌حائز اهمیت این مجموعه به‌کارگیری از معماری، معماری منظر و نیز معماری داخلی با تلفیق سبک معماری - ایرانی با سایر سبک‌ها است (رهنمایی، شکروی، ۱۴۰۲: ۷۲-۵۵).

۲) مجموعه تئاتر شهر: مساحت بستر طرح این بنا ۳۰۰۰ هزار مترمربع و مساحت زیربنای آن ۵ هزار ۶۰۰ مترمربع در بین سال‌های ۱۳۵۱-۱۳۴۶ شمسی، در چهارراه پهلوی (نام کنونی؛ تقاطع خیابان انقلاب (خیابان پهلوی سابق))، در مجاورت پارک دانشجو با محوطه سنگ‌فرش از زیبایی خاصی دارا است. مجموعه تئاتر شهر؛ بزرگترین نمایش تئاتر ایران به‌شمار می‌آید و دارای سالن‌های متعدد و امکانات گسترده است. این مجموعه در دوران پادشاهی محمدرضا شاه پهلوی^{۲۱} آخرین شاه ایران و به‌ابتکار شهبانو فرح پهلوی/دیبیا^{۲۲} با معماری منحصربه‌فرد ساخته شده است و اکنون جزء میراث فرهنگی کشور محسوب می‌شود (استاد غفاری، ۱۴۰۱: ۵۳-۳۵).

۳) مجموعه پارک ملت: پارک شاهنشاهی سابق در سال ۱۳۴۵ شمسی با مساحت حدود ۳۴ هکتار در زمان سلطنت پادشاهی محمدرضا شاه پهلوی و به‌همت شهبانو فرح پهلوی/دیبیا، در شمال تهران در ۲ فاز متفاوت با ویژگی‌های خاص ساخته شده است. بر اساس منظر شهروندان امروزه پارک ملت جزو معرف شهروندان به‌عنوان مکان و محیط

تشریح گستره مورد واکاوی: کلان شهر تهران بزرگ

موقعیت جغرافیایی کلان شهر تهران بزرگ بر روی نقشه ایران

تصاویر ماهواره‌ای نمونه موردهای فضاهای منتخب برگزیده شده

مجموعه تئاتر شهر

مجموعه پارک آب‌آتش

محدوده چهارراه استانبول

مجموعه پارک ملت

چهارراه استانبول - "Istanbul Kavşağı" (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

جدول ۴: تشریح گستره واکاوی پژوهش: کلان‌شهر تهران بزرگ

(مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

تشریح گستره مورد واکاوی: فضاهای عام منظر بهینه (برگزیده‌شده توسط نویسنده مسئول)؛ کلان‌شهر تهران بزرگ

پارک آب‌آتش - "Ab-o-Atash Park" (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

تئاتر شهر - "City Theater of Tehran" (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

پارک ملت - "Mellat Park" (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

۵. بحث و تحلیل

در این بخش در گام اول؛ می‌توان به وجه ممیز خلوص دیموگرافی جواب‌دهنده‌ها پرداخت. روی هم رفته از ۳۸۸ نفر جواب‌دهنده که اکثریت افراد مردان از ۴۱-۳۱ سن که دارای مدرک کارشناسی - متأهل - شغل آزاد - نامعلوم بوده‌اند برخوردار است. در جهت تبیین همه‌گیر می‌توان بر پایه (جدول ۵)، به وجه ممیز خلوص دیموگرافی جواب‌دهنده‌ها مدنظر گرفت.

جدول ۵: وجه ممیز خلوص دیموگرافی جواب‌دهنده‌ها در ارتباط با پرسش‌نامه (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

درصد %	فراوانی	وجه ممیز وجوه دیموگرافی	
۵۴٫۷	۲۱۰	مرد	جنسیت
۴۵٫۳	۱۷۸	زن	
۲۳٫۲	۹۳	۲۰-۳۰	سن
۴۰٫۱	۱۵۴	۳۱-۴۱	
۲۹٫۹	۱۱۵	۴۲-۵۲	

سایر پرسش‌ها نادیده گرفته شدند. در تبیین پیوند سؤی‌های پارامتری (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور) - ۳ مشخصه. (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی) - ۲ مشخصه. (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی) - ۴ مشخصه. (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات) - ۴ مشخصه. و نیز (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق) - ۴ مشخصه با میزان خالص افزون‌بر (۱)، استحصال شد. طوری که فرجام پرسش‌ها در ارتباط با این گستره در مشخصه‌ها موردعنوان هستند. هریک از پرسش‌ها فزونی‌ترین بار عاملی آنچه که گزینش شده، مورد تبیین قرار نمود و پرسش‌های از روایی موردنیاز بهره‌مند هستند. علاوه‌براین در گام سوم؛ استمرار آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف - (Kolmogorov - Smirnov Test)، با میزان شناسه و شفافیت پارامترهای پژوهش کمتر از (۰/۰۵)، است که نرمال بودن پارامترهای پژوهش حاضر را موردپذیرش قرار می‌دهد. با حصول میزان فزونی‌بر (۰/۷)، شاخص اندازه‌گیری سازگاری درونی آلفای کرونباخ - (Cronbach's Alpha)، نشان داده شد. سپس در گام چهارم؛ سنجش روایی همگرا - (Convergent Validity)، برای پارامترهای ترویج هویت فرهنگی؛ (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق)؛ (ضریب بار ۰/۶۹۱۴۷۱) - تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور)؛ (ضریب بار ۰/۴۲۸۴۱۸) - طراحی محیط راهنما؛ (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات)؛ (ضریب بار ۰/۵۶۹۲۶۲) - پتانسیل‌های رسانه‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی)؛ (ضریب بار ۰/۵۴۸۳۹۱) و توسعه محوطه‌های تفریحی؛ (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی)؛ (ضریب بار ۰/۴۸۲۸۶۲)، قابل‌قول قرار گرفت. در گام پنجم؛ شاخص نیکویی برازش - (GOF)، میزان (۰/۷)، تبیین گردید. و با استفاده از روش فرایند تحلیل شبکه‌ای - (ANP)، استاندارد پارامترها و مشخصه‌های پژوهش مورد واکاوی قرار گرفت و برآیند وزن‌نمایی بر پایه (جدول ۶)، به‌دست‌آمد. و در آخر درصد عدم‌مغایرت تبیینات زوجی بر تمامی پارامترها و مشخصه‌های وابسته میزان (صفر)، به‌دست‌آمد. لازم‌به‌ذکر بوده است که پرسش‌نامه تحقیق با پژواک ژرف توسط جواب‌دهنده‌ها پایان یافت. به طور خاص،

	۵۳-۶۳	۲۲	۵,۷
	۶۴-۷۴	۴	۱,۰
	زیردیپلم - دیپلم	۱۳۲	۳۴,۴
میزان تحصیلات	کاردانی	۳۰	۷,۸
	کارشناسی	۱۵۵	۳۹,۳
	کارشناسی ارشد	۵۸	۱۵,۱
	دکتری و بالاتر	۱۳	۳,۴
	مجرد	۱۷۵	۴۴,۳
وضعیت تأهل	متاهل	۲۱۳	۵۵,۷
	درحال تحصیل	۲۸	۷,۳
	بیکار	۷۰	۱۸,۲
وضعیت شغلی	آزاد-نامعلوم	۱۳۶	۳۵,۴
	دولتی	۹۰	۲۲,۴
	بازنشسته	۶۴	۱۶,۷

در گام دوم؛ به واکاوی رویکرد استنباطی اطلاعات صورت گرفت. به طور خاص، برای گزینش پایایی پرسش‌نامه از آزمون شاخص اندازه‌گیری سازگاری درونی آلفای کرونباخ - (Cronbach's Alpha)، بهره و با استفاده از نرم‌افزار اس‌پی‌اس‌اس - (SPSS)، عدد (ضریب بار ۰/۷۷۹)، به‌دست‌آمد که این عدد حاکی از پایایی مناسب است. در راستای سنجش روایی، پرسش‌نامه در تحلیل عاملی اکتشافی - (EFA)، برای برون‌آوری مشخصه‌ها از تحلیل مؤلفه‌های اصلی (PCA)، و برای تغییرجهت مشخصه‌ها از روش واریماکس - (Varimax)، با نرمال‌سازی کایزر - (Kaiser Normalization)، برخوردار بوده است. و نیز پایه گزینش در پایداری پرسش‌ها از تحلیل عاملی تأییدی - (CFA)، میزان هم‌سویی و استحصال آن‌ها، افزون‌بر (۰/۵)، درباب گروه‌بندی پرسش‌ها، میزان خاص بیش از (۱)، و تراز بیش از عاملی (۰/۴)، مدنظر قرار گرفت. میزان هم‌سویی استحصال در ارتباط با سؤی‌های پارامتری (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور) - برای ۷ پرسش. (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی) - برای ۵ پرسش. (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی) - برای ۱۶ پرسش. (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات) و (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق)، برای تمامی پرسش‌ها افزون‌بر (۰/۵)، است. طوری که

در واریسی پذیرش الگوی پژوهش حاضر و پیوستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته - خروجی رویکرد واکاوی، پیوند آزمون توزیع نرمال - (Chi-Squared Test)، به درجه آزادی کمتر از (۳)، قرار گرفت. همچنین شایستگی سایر مشخصه‌های توسط برازش مدل - (Model Fit)، در طراحی

الگوی چارچوب تحلیلی در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور در کلان‌شهر تهران بزرگ قرار گرفت. و نیز بر پایه (جدول ۷)، می‌توان میزان شناسه، شفافیت و برآیند فرضیات مطرح شده را عنوان داشت.

جدول ۶: تبیین ساختاری طراحی الگوی چارچوب تحلیلی در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور (گستره واکاوی: کلان‌شهر تهران بزرگ) (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

فضاهای عام منظر بهینه - (برگزیده‌شده توسط نویسنده مسؤل): مطابق با (جدول ۳)				
پارامترها				
ترویج هویت فرهنگی؛ (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق)؛ (۰/۲۷۹)	تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور)؛ (۰/۲۷۸)	توسعه محوطه‌های تفریحی؛ (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی)؛ (۰/۲۲۰)	پتانسیل‌های رسانه‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی)؛ (۰/۱۳۴)	طراحی محیط راهنما؛ (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات)؛ (۰/۰۸۸)
زیر پارامترها				
مراکز فرهنگی	عناصر هنری	عناصر رویدادی	وضوح	اطلاع‌رسانی
تبیین هویت (۰/۳۹۸)	نوآوری (۰/۵۵۴)	کنش‌های همکاری (۰/۴۲۱)	آرمان‌گرایی مثبت به قوانین (۰/۴۶۹)	
دسترسی به منابع (۰/۲۸۳)	تعهد (۰/۳۴۰)	شرکت‌پذیری (۰/۳۳۴)	احترام به قوانین (۰/۲۸۲)	
آزادی بیان (۰/۱۸۹)	نظم (۰/۱۰۵)	مشارکت (۰/۱۵۳)	رعایت قوانین (۰/۱۸۱)	
برابری حقوق (۰/۱۲۸)		جاذبه‌های فراگیر (۰/۰۸۹)	آگاهی از قوانین (۰/۰۶۶)	

جدول ۷: برآیند آزمون فرضیات پژوهش مورد واکاوی (مأخذ: دبده، ۱۴۰۳)

آزمون فرضیات - پارامترهای ۵گانه - (مشمول بر پژوهش حاضر)				
تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور)؛ (۰/۲۷۸)	پتانسیل‌های رسانه‌های شهری؛ (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی)؛ (۰/۱۳۴)	توسعه محوطه‌های تفریحی؛ (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی)؛ (۰/۲۲۰)	طراحی محیط راهنما؛ (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات)؛ (۰/۰۸۸)	و ترویج هویت فرهنگی؛ (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق)؛ (۰/۲۷۹)
میزان شناسه	شفافیت	برآیند	پذیرش	پذیرش
۰/۲۴	۱۵/۵۴	۰/۱۵	۷/۳۴	۱۸/۹۴
۰/۴۸	۱۲/۸۰	۰/۳۱	۴/۴۷	۱۲/۸۰

به نظر می‌رسد این شهر در زمینه آموزشی - یادگیری تأثیرات زیادی داشته باشد.

۵-۱. تدوین چالش‌ها و نیازهای تحقق شهرهای

آینده‌نگر در ایران در رابطه با پژوهش

باتوجه به روند روبه‌رشد شهرنشینی و اهمیت توسعه پایدار، تحقق شهرهای آینده‌نگر در ایران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

این امر نیازمند شناسایی و برطرف کردن چالش‌های موجود و همچنین نیازسنجی دقیق برای توسعه و به‌کارگیری بسته‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مناسب است. در این بخش، به اهمیت شهرهای آینده‌نگر و نیاز به طراحی الگوهای چارچوب تحلیلی

← زیرساخت‌های ناکافی: عدم وجود زیرساخت‌های فناوری مناسب به‌مانند اینترنت پر سرعت و شبکه‌های هوشمند یکی از موانع اصلی تحقق شهرهای آینده‌نگر است.

← پشتیبانی ناکافی فنی: عدم وجود پشتیبانی کافی می‌تواند مانعی برای اجرای پروژه‌های تکنولوژیکی باشد. توسعه زیرساخت‌های پشتیبانی فنی ضروری است.

۱. نیازهای سخت‌افزاری

← زیرساخت‌های فیزیکی: برای تحقق شهرهای آینده‌نگر، نیاز به توسعه زیرساخت‌های فیزیکی به‌مانند اینترنت پرسرعت، شبکه‌های هوشمند، سیستم‌های انرژی پایدار و حمل‌ونقل هوشمند وجود دارد.

← تجهیزات و ابزارهای هوشمند: تجهیز شهر به ابزارهای هوشمند به‌مثابه سنسورها، سیستم‌های مدیریت ترافیک و سیستم‌های نظارتی هوشمند ضروری است.

۲. نیازهای نرم‌افزاری

← سیستم‌های مدیریتی و نظارتی: استفاده از سیستم‌های مدیریتی و نظارتی هوشمند به‌مانند سیستم‌های مدیریت شهری، نرم‌افزارهای تحلیل داده‌ها و سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی برای مدیریت کارآمد شهرهای آینده‌نگر ضروری است.

← پلتفرم‌های ارتباطی و مشارکتی: ایجاد و توسعه پلتفرم‌های ارتباطی و مشارکتی به‌مانند شبکه‌های اجتماعی، اپلیکیشن‌های مشارکت شهروندی و سیستم‌های اطلاع‌رسانی دیجیتال به افزایش مشارکت شهروندان و بهبود فرایندهای تصمیم‌گیری کمک می‌کند.

۳. آموزش و ارتقا مهارت‌ها

← برنامه‌های آموزشی: برنامه‌های آموزشی برای کارکنان دولتی و شهروندان برای افزایش دانش و مهارت‌های لازم برای مدیریت و استفاده از فناوری‌های جدید ضروری است.

← ارتقا سطح مهارت‌ها: ارتقا سطح مهارت‌های فنی و مدیریتی کارکنان می‌تواند به بهبود اجرای پروژه‌های آینده‌نگر کمک کند.

۴. پشتیبانی مالی و سرمایه‌گذاری

← منابع مالی: برای تأمین هزینه‌های پروژه‌های شهرهای آینده‌نگر، نیاز به جذب منابع مالی

برای این شهرها پرداخته می‌شود. بررسی موانع و نیازهای موجود می‌تواند راهگشای برنامه‌ریزی و اجرای مؤثر پروژه‌های شهرهای هوشمند باشد به‌طور مشخص منظری گزیده از این تبیینات بر پایه (جدول ۸)، مدنظر است.

جدول ۸: چالش‌ها و پیکربندی‌های شهرهای آینده‌نگر در ایران

(مأخذ: دبدبه، ۱۴۰۳)

ردیف	گستره مورد واکاوی
۱.	موانع قانونی و حقوقی ← قوانین و مقررات ناکافی: در ایران، قوانین و مقررات کافی برای حمایت از توسعه فناوری‌های جدید و مدیریت شهری هوشمند وجود ندارد. به‌روزرسانی قوانین و ایجاد چارچوب‌های حقوقی جدید برای تسهیل این فرایندها ضروری است. ← مسائل حقوقی و مالکیت: مشکلات مرتبط با مالکیت زمین و ساختمان‌ها می‌تواند مانع اجرای پروژه‌های بزرگ زیرساختی و تکنولوژیکی شود. نیاز به اصلاحات قانونی و تسهیل فرایندهای مرتبط با مالکیت وجود دارد.
۲.	موانع اقتصادی و مالی ← بودجه و سرمایه‌گذاری محدود: توسعه شهرهای آینده‌نگر نیازمند بودجه‌های کلان و سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت است که در شرایط فعلی ایران محدودیت‌هایی در این زمینه وجود دارد. ← توزیع نابرابر منابع مالی: منابع مالی به‌صورت نابرابر در مناطق مختلف تهران توزیع می‌شوند که این مسئله باعث ایجاد نابرابری‌های زیرساختی و تکنولوژیکی می‌شود.
۳.	مشکلات اجتماعی و فرهنگی ← مقاومت فرهنگی در برابر تغییر: نگرش‌های سنتی و مقاومت فرهنگی می‌تواند مانعی برای پذیرش تکنولوژی‌های جدید و روش‌های مدیریتی نوین باشد. نیاز به فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی در این زمینه وجود دارد. ← مشارکت ناکافی شهروندان: مشارکت ناکافی شهروندان در فرایندهای تصمیم‌گیری و اجرایی می‌تواند باعث کاهش اثربخشی پروژه‌های آینده‌نگر شود. ارتقای مشارکت عمومی و آگاه‌سازی جامعه ضروری است.
۴.	محدودیت‌های فناوری و زیرساختی

نابرابری سیستم‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری

واکاوی جنبه دوم

محدودیت‌های تحقق شهرهای آینده‌نگر در ایران

واکاوی جنبه اول

اکتشافات پژوهش بر آن است که برآیندهای شهرهای آینده‌نگر در ارتباط با: آموزش - یادگیری و فضاهای محیط فرهنگی مطابق (جدول ۲)، با شهر سانت‌فلیو د پیرگات در کشور اسپانیا که باهدف شکستن تابوهای اجتماعی و بهبود دسترسی همگان به فرهنگ و هنر طراحی شده است مورد تبیین قرارداد. به طور خاص، می‌توان عنوان داشت که این پروژه با ترویج هویت فرهنگی: آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوقی، با ایجاد مراکز فرهنگی تلاش می‌کند تا هویت جامعه را تقویت کرده، منابع فرهنگی را در دسترس قرار داده، آزادی بیان را افزایش دهد و حقوق برابر را تضمین کند.

(۲) پارامتر - تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری: (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور)؛ - با زیر پارامتر - عناصر هنری - دارای مشخصه نظیر: نوآوری - (۰/۵۵۴)؛ - تعهد - (۰/۳۴۰)؛ و نظم - (۰/۱۰۵). در تبیین رویکرد مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور تأثیرات قابل توجهی برخوردار هستند. یافته جستار مبنی بر آن است که برآیندهای شهرهای آینده‌نگر در ارتباط با: آموزش - یادگیری و فضاهای محیط فرهنگی مطابق (جدول ۲)، با شهرهای مکزیکوسیتی در کشور مکزیک؛ - چانگ‌وون در کشور کره جنوبی؛ و کوردوبا در کشور اسپانیا که یک محوریت تقریباً هم‌سوی ایفا نموده‌اند. طوری که این سه پروژه با هدف ارتقای محیط فرهنگی جامعه طراحی شده‌اند. از طریق تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری: آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور، در رابطه با نوآوری، تعهد و نظم، این پروژه‌ها بهبودی در زمینه‌های مورد نظر ایجاد می‌کنند.

(۳) پارامتر - توسعه محوطه‌های تفریحی: (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی)؛ - با زیر پارامتر - عناصر رویدادی - دارای مشخصه به‌مثابه: کُنش‌های همکاری - (۰/۴۲۱)؛ - شرکت‌پذیری - (۰/۳۳۴)؛ - مشارکت - (۰/۱۵۳)؛ و جاذبه‌های فراگیر - (۰/۰۸۹). یافته به‌دست‌آمده بر آن است که برآیندهای شهرهای

از طریق بودجه‌های دولتی، سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و همکاری‌های بین‌المللی است.
← مدیریت مالی: مدیریت کارآمد منابع مالی به بهبود اجرای پروژه‌ها و دستیابی به اهداف شهرهای آینده‌نگر کمک می‌کند.

به طور مشخص در این بخش، خلاصه‌ای از محدودیت‌ها و نیازهای شناسایی شده ارائه و پیشنهادهای برای رفع محدودیت‌ها و تأمین نیازهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مطرح گردید.

۶. نتیجه‌گیری

در این راستا پژوهش مورد واکاوی هویدا نمود که پارامترها، زیر پارامترها و مشخصه‌های تبیین یافته به‌مثابه عوامل ساختاری فضاهای عام منظر بهینه در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور ساکنان ثمربخش بوده و دارای واکنش هم‌محور در گستره کلان‌شهر تهران بزرگ است. در این باب بعضاً پارامترها به‌اندازه یکسانی برای اساس و سنجش آموزشی - یادگیری، در محیط فرهنگی جامعه‌محور عامل سازگاری را نشان ندادند.

بر اساس ۵ پارامتر ارائه شده بالاترین هنایش وزن‌دهی پژوهش به ترتیب: ترویج هویت فرهنگی: (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق)؛ - (۰/۲۷۹). تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری: (آموزش - یادگیری؛ افزایش انگیزه اجتماعی جامعه‌محور)؛ - (۰/۲۷۸). توسعه محوطه‌های تفریحی: (آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی)؛ - (۰/۲۲۰). پتانسیل‌های رسانه‌های شهری: (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی)؛ - (۰/۱۳۴) و طراحی محیط راهنما: (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات)؛ - (۰/۰۸۸). است.

به طور خاص، در پیوند با پارامترهای عنوان شده زیر پارامترها دارای کُنش‌های بوده‌اند که عبارت‌اند از:

(۱) پارامتر - ترویج هویت فرهنگی: (آموزش - یادگیری؛ هماهنگی حقوق)؛ - با زیر پارامتر - مراکز فرهنگی - دارای مشخصه نظیر: تبیین هویت - (۰/۳۹۸)؛ - دسترسی به منابع - (۰/۲۸۳)؛ - آزادی بیان - (۰/۱۸۹)؛ و برابری حقوق - (۰/۱۲۸). در تبیین رویکرد مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور دارای بازتاب هستند.

کشور برزیل؛ رن در کشور فرانسه؛ و ستوبال در کشور پرتغال؛ به طور ویژه، اهداف این ۳ پروژه در رابطه با طراحی محیط راه‌نما: آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات، بوده است که ارتقای آگاهی و احترام به قوانین، ترویج رعایت قوانین و ایجاد آگاهی در جامعه در باره مسائل مختلف اجتماعی و اقتصادی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

به طور مشخص در این مقوله، طراحی الگوی چارچوب تحلیلی برای فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی و مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور در کلان‌شهر تهران بزرگ بررسی شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که رویکرد تبیینی، با تمرکز بر تحلیل دقیق ابعاد فرهنگی و اجتماعی، به درک عمیق‌تری از چالش‌ها و نیازهای خاص تهران در مسیر تبدیل‌شدن به شهری آینده‌نگر کمک می‌کند. این رویکرد به‌ویژه در شناسایی موانع فرهنگی و اجتماعی و ارائه راهکارهای متناسب با ویژگی‌های محلی نقش اساسی دارد. طوری که از طریق تحلیل تبیینی، توانسته‌ایم یک چارچوب جامع برای هماهنگی بهتر میان تکنولوژی‌های نوین و نیازهای فرهنگی جامعه ارائه دهیم که می‌تواند به تسهیل روند تحول به سوی شهرهای آینده‌نگر در تهران و دیگر کلان‌شهرهای مشابه کمک کند. در نتیجه این پژوهش حاکی از اهمیت طراحی الگوی چارچوب تحلیلی در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور در کلان‌شهر تهران بزرگ است. نتایج پژوهش نشان می‌دهند که پارامترها، زیر پارامترها و مشخصه‌های تبیین شده به‌عنوان عوامل ساختاری فضاهای عام منظر در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر اثربخش بوده و دارای واکنش هم‌محوری هستند. در این راستا، تبیین هنر و فرهنگ‌های شهری، پتانسیل‌های رسانه‌های شهری، توسعه محوطه‌های تفریحی، طراحی محیط راه‌نما و ترویج هویت فرهنگی از جمله اقداماتی است که می‌تواند بهبودی در زندگی شهری و توسعه پایدار کلان‌شهرها به‌ویژه شهر تهران را فراهم کند. از این رو، در پاسخ پرسش‌های پژوهش ارائه یک چارچوب تحلیلی جامع و مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور می‌تواند به‌عنوان یک ابزار مؤثر برای برنامه‌ریزی و توسعه شهری کلان‌شهر تهران بزرگ به کار گرفته شود. به طور خاص، این

آینده‌نگر در ارتباط با: آموزش - یادگیری و فضاهای محیط فرهنگی مطابق (جدول ۲)، با شهرهای مونیخ در کشور آلمان؛ - گوادلایارا در کشور مکزیک؛ و روزاریو در کشور آرژانتین؛ می‌توان به‌عنوان یک محور اصلی، تقریباً هم‌ترازی در اجرای وظایف ذکر کرد. بدین‌سان، هدف این ۳ پروژه ارتقای فعالیت‌های تفریحی، ورزشی و اجتماعی در جامعه است که از طریق توسعه محوطه‌های تفریحی: آموزش - یادگیری؛ هم‌بستگی؛ می‌توان در ایجاد فضاهای مناسب و فعالیت‌های جذاب، مشارکت جامعه را در این برنامه‌ها تشویق نمود.

(۴) پتانسیل‌های رسانه‌های شهری: (آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی)؛-با زیر پارامتر - وضوح - دارای ۲ مشخصه چون: احترام - (۰/۸۰۸)؛ و تعامل - (۰/۱۹۱). نتایج بر آن است که برآیندهای شهرهای آینده‌نگر در ارتباط با: آموزش - یادگیری و فضاهای محیط فرهنگی مطابق (جدول ۲)، با شهر ماچراتا در کشور ایتالیا؛ و نیز در پژوهش سید مصطفی موسوی حسنی (بررسی شده در قسمت پیشینه پژوهش)، اهداف این ۲ پروژه و پژوهش ارتقای کیفیت زندگی شهروندان و ترویج فرایند آموزش مادام‌العمر و آگاهی‌بخشی درباره مفهوم شهر هوشمند است. از طریق پتانسیل‌های رسانه‌های شهری: آموزش - یادگیری؛ اولویت‌بندی اهداف عمومی، در ایجاد بسترهای احترام و تعامل، بهبود در سطح کیفی زندگی شهروندان و توسعه پایدار شهرها در گستره پتانسیل‌های رسانه مدنظر است.

(۵) طراحی محیط راه‌نما: (آموزش - یادگیری؛ قوانین و مقررات)؛- با زیر پارامتر - اطلاع‌رسانی - دارای ۴ مشخصه شامل: آرمان‌گرایی مثبت به قوانین - (۰/۴۶۹)؛-احترام به قوانین - (۰/۲۸۲)؛-رعایت قوانین - (۰/۱۸۱)؛ و آگاهی از قوانین - (۰/۰۶۶). برآیند حاکی از آن است که برآیندهای شهرهای آینده‌نگر در ارتباط با: آموزش - یادگیری و فضاهای محیط فرهنگی مطابق (جدول ۲)، شهرهای سانتوس در

← **پایش و نگرش‌ها جدید: ایجاد سیستم‌های**

پایش؛ طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های پایش و ارزیابی برای بررسی نگرش‌های جدید و عملکرد مدل و نیز اثربخشی آن در بهبود ویژگی‌های شهری و فرهنگی.

به طور مشخص در مجموع، این پیشنهادها به تبیین همه‌جانبه و جامع‌تر از طراحی چارچوب تحلیلی در فراهم‌سازی شهر آینده‌نگر با رویکرد تبیینی؛ مبتنی بر محیط فرهنگی جامعه‌محور به‌ویژه کلان‌شهر تهران بزرگ کمک می‌کنند و پژوهش مورد مطالعه و واکاوی‌های مورد تبیین را به سمت ارائه راهکارهای عملی و اجرایی‌تر سوق می‌دهند.

پی‌نوشت

۱. Mohammad Dabdabeh/Dabdabeh Architect
۲. Koroush Golkar
۳. Matthew Carmona
۴. Charles Montgomery
۵. Edward Relph
۶. John Punter
۷. David V. Canter
۸. Henri Lefebvre
۹. Mojtaba Rafieian
۱۰. Gelareh Shah Hosseini
۱۱. Hashem Dadashpoor
۱۲. Seyed Moustafa Mousavi Hassani
۱۳. Maryam Kangarani Farahani
۱۴. Maysam Basirat
۱۵. Marjan Sharafi
۱۶. Maryam Pourzakarya
۱۷. Somayeh Fadaei Nezhad Bahramjerdi
۱۸. Yaghoob Haghpanah
۱۹. Ahad Nejad-Ebrahimi
۲۰. Nastaran Najdagh
۲۱. Mohammad Reza Pahlavi
۲۲. Farah Pahlavi/Diba

تعارض منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافی برای اعلام ندارند.

چارچوب تحلیلی می‌تواند به شهرها کمک کند تا با بهره‌گیری از منابع و پتانسیل‌های خود، به شکلی هوشمندانه و پایدار به سوی آینده روشن و پویا حرکت کنند.

۶-۱. ارائه راهکار و پیشنهادات← **گستره مورد تبیین: تعمیق گستره‌های مورد**

واکاوی؛ با افزودن نظریات جدید و مقالات معاصر در زمینه شهرهای آینده‌نگر و محیط فرهنگی جامعه‌محور می‌تواند به تقویت پایه‌های نظری پژوهش کمک کند. به طوری که بررسی بیشتر نظریات موجود در زمینه شهرهای هوشمند، پایداری شهری و نقش فرهنگ در توسعه شهری پیشنهاد می‌شود.

← **توسعه روش‌های پژوهشی: تجزیه و تحلیل**

کمی و کیفی؛ برای جمع‌آوری داده‌های متکامل‌تر و تحلیل‌های دقیق‌تر، به‌ویژه با استفاده از روش‌های تحلیلی پیشرفته به‌مانند مدل‌سازی ساختاری یا تحلیل چندمتغیره، می‌توان به درک بهتر پارامترها و زیر پارامترها کمک نمود.

← **بررسی مطالعات موردی: مقایسه با شهرهای**

دیگر؛ تحلیل بیشتر نمونه‌های مطالعاتی موفق از دیگر شهرهای جهانی که به اهداف مشابه دست یافته‌اند، می‌تواند به‌عنوان الگوهای عملی برای شهر تهران مورد استفاده قرار گیرد و به تقویت چارچوب تحلیلی کمک کند.

← **گنجاندن نظرات کارشناسان: پیشنهادها از**

ذی‌نفعان محلی؛ مشاوره با کارشناسان و مدیران شهری در تهران برای به‌دست‌آوردن بینش‌های عملی و کارشناسی که می‌تواند به بهبود پیاده‌سازی و تأثیر چارچوب تحلیلی کمک کند.

← **ارزیابی تأثیرات عملی: ارائه راهکارهای پایه؛**

ارائه پیشنهادها عملی و راهکارهای اجرایی برای پیاده‌سازی مدل پیشنهادی در سطح کلان‌شهرها، با تمرکز بر چالش‌های واقعی و نیازهای خاص هر منطقه این شامل طراحی پروژه‌های نمونه و آزمون آن‌ها در محیط واقعی است.

منابع

- استاد غفاری، صدف. ۱۴۰۱. مقایسه و سنجش مطلوبیت دو اثر معماری عمومی متأثر شهر و پردیس سینمایی ملت، از دیدگاه شهر و حیات جمعی شهروندان، فصلنامه علمی تخصصی - رهپویه معماری و شهرسازی، دوره ۱، شماره ۳، ۵۳-۳۵.
- ایران دوست، کیومرث. غلامی زارچی، مصطفی. ۱۳۹۴. ارتقای فرصت حضور و مشارکت مردم با استفاده از معرفی گونه‌های فضای عمومی شهر خلاق (نمونه موردی شهر یزد)، نشریه علمی پژوهشی - هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، دوره ۲۰، شماره ۲، ۴۷-۵۸.
- پوراحمد، احمد. زیاری، کرامت الله، حاتمی نژاد، حسین. پشاه‌آبادی، شهرام پارسا. ۱۳۹۷. تبیین مفهوم و ویژگی‌های شهر هوشمند، نشریه علمی پژوهشی - باغ نظر، دوره ۱۵، شماره ۵۸، ۲۶-۵.
- حق پناه، یعقوب. رفیعیان، مجتبی. کامیابی، سعید. ارغان، عباس. ۱۳۹۸. تبیین نقش الگوی مدیریت زمین شهری مبتنی بر توسعه کالبدی فضایی شهرها (موردپژوهی: منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران)، فصلنامه علمی پژوهشی - پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، دوره ۱۰، شماره ۳۷، ۸۲-۶۷.
- حیدری، امیرحسین. حکیمیان، پانته‌آ. گلکار، کوروش. ۱۴۰۱. تدوین مدلی برای ارزیابی عمومیت فضاهای شهری، فصلنامه علمی پژوهشی - دانش شهرسازی، ۸۴-۶۷.
- دبدبه، محمد. ۱۴۰۰. طراحی بر اساس ادراک و رفتار انسانی، انتشارات طحان گستر، چاپ اول، تهران.
- دبدبه، محمد. ۱۴۰۱. دست‌نوشته‌های از مجموعه آثار معمار دبدبه (گستره آموزش - یادگیری در شهر آینده‌نگر)، تهران.
- دبدبه، محمد. ۱۴۰۲ الف. دست‌نوشته‌های از مجموعه آثار معمار دبدبه (نظریه آینده‌پژوهی شهری با تأکید بر آموزش و یادگیری جامعه‌محور)، تهران.
- دبدبه، محمد. ۱۴۰۲ ب. دست‌نوشته‌های از مجموعه آثار معمار دبدبه (فضاهای عام منظر بهینه: کلان‌شهر تهران بزرگ)، تهران.
- دبدبه، محمد. ۱۴۰۳. دست‌نوشته‌های از مجموعه آثار معمار دبدبه (عوامل ساختاری در تبیین شهرهای آینده‌نگر (مورد واکاوی: کلان‌شهرهای ایران))، تهران.
- رفیعیان، مجتبی. شاه‌حسینی، گلاره. داداش‌پور، هاشم. ۱۴۰۱. فراتحلیل مطالعات حوزه مناطق کلان‌شهری در ایران، فصلنامه علمی پژوهشی - معماری و شهرسازی آرمان شهر، دوره ۱۵، شماره ۳۸، ۲۷۰-۲۴۷.
- رهنمایی، محمدتقی. شکروری، نگین. ۱۴۰۲. ارزشگذاری تفریحی و اقتصادی فعالیت‌های شهرداری در پارک آب‌و‌آتش تهران، فصلنامه علمی پژوهشی - جغرافیایی فضای گردشگری، دوره ۱۳، شماره ۴۹، ۷۲-۵۵.
- سهراب‌زاده، مهران. نیازی، محسن. میری، سمیه. ۱۴۰۰. مطالعه فراترکیب فرهنگ شهروندی در جامعه ایران، دوفصلنامه علمی پژوهشی - جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، دوره ۱۰، شماره ۱، ۵۱-۲۵.
- کاظمی، عظیمه. حسنی باقری، مهدی. ۱۴۰۱. بررسی رابطه بین آگاهی از حقوق شهروندی و فرهنگ شهروندی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی سیرجان)، فصلنامه علمی پژوهشی - دستاوردهای نوین در حقوق عمومی، دوره ۱، شماره ۱، ۷۲-۵۵.
- کنگرانی فراهانی، مریم. بصیرت، میثم. شرفی، مرجان. ۱۴۰۰. تبیین چارچوب بهینه تحقق‌پذیری بازآفرینی خلاق در بافت تاریخی تهران، فصلنامه علمی پژوهشی - پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری، دوره ۹، شماره ۳، ۶۳۵-۶۱۵.

- گنجی، محمد. اسلامی برزکی، زهرا. نیازی، محسن. ۱۳۹۴. نقش سرمایه اجتماعی و فرهنگی در میزان احساس شهروندی، فصلنامه علمی پژوهشی - مطالعات جامعه شناختی شهری، دوره ۵، شماره ۱۷، ۲۹-۵۶.
- ملکی، سعید. سعیدی، جعفر. ۱۳۹۴. بررسی و تحلیل نقش طبیعت در ساختار معماری و شهرسازی اسلامی، فصلنامه علمی پژوهشی - جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، دوره ۷، شماره ۲۵، ۲۳-۴۹.
- موسوی حسنی، سید مصطفی. ۱۴۰۱. نظریه‌های شهر هوشمند، فصلنامه علمی پژوهشی - جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۵، شماره ۲ (پیاپی ۱۸)، ۱-۲۰.
- مهاجرانی، علی اصغر. ۱۳۹۸. جمعیت‌شناسی ایران، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
- نژادابراهیمی، احد. نژداعی، نسترن. ۱۳۹۷. تدوین چارچوب مفهومی بازآفرینی شهری اجتماع‌محور مبتنی بر آموزش در بافت‌های تاریخی، فصلنامه علمی پژوهشی - دانش شهرسازی، دوره ۲، شماره ۳؛ (پیاپی ۴)، ۲۱-۳۴.
- نظم فر، حسین. علوی، سعیده. عشقی چهار برج، علی. ۱۳۹۷. ارزیابی امنیت در فضاهای عمومی شهری (نمونه موردی: پارک‌های شهر تهران)، فصلنامه علمی پژوهشی - برنامه‌ریزی و آمایش فضا، دوره ۲۲، شماره ۲؛ (پیاپی ۱۰۰)، ۱۳۳-۱۶۵.
- وردکریا، مریم. فدایی‌نژاد بهرام‌جردی، سمیه. ۱۳۹۸. بازخوانی رویکرد بازآفرینی فرهنگ - مبنا در ساخت شهر خلاق (تدوین چارچوب تحلیلی بازآفرینی قطب خلاق و فرهنگی)، نشریه علمی پژوهشی - باغ نظر، دوره ۱۶، شماره ۷۷، ۱۴-۵.
- هنرور، حسین. آقایی‌هیر، توکل. علی‌زاده اقدم، محمدباقر. محمدپور، ابراهیم. ۱۴۰۰. رابطه فردگرایی با تأثیرات زیست‌محیطی مصرف در بین شهروندان ارومیه‌ای، فصلنامه علمی پژوهشی - پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، دوره ۱۱، شماره ۴۱، ۷۸-۵۹.
- Alavi, Sarideh. Eshghi, Ali. 2018. The Assessment Of Security In Urban Public Spaces (Case Study: Tehran City Parks), Journal Of Spatial Planning And Geomatics, 22(2): 133-165. (In Persian)
- Arnstein, Sherry R. 2019. A Ladder of Citizen Participation, Journal Of The American Planning Association, 85(1): 24-34.
- Batty, Michael. 2018. Inventing Future Cities, Cambridge MA: MIT Press Publications, First Edition.
- Beck, Helen. 2009. Linking The Quality Of Public Spaces To Quality Of Life, Journal Of Place Management And Development 2(3): 240-248.
- Campbell, Scott. 1996. Green Cities, Growing Cities, Just Cities? Urban Planning And The Contradictions Of Sustainable Development, Journal Of The American Planning Association, 62(3): 296-312.
- Carletti, Cristiana. 2019. Educational And Intercultural Dialogue Among Younger Generations For The Full Enjoyment Of Their Rights As A New Challenge within City Spaces, Peace Human Rights Governance, 3(1): 69-95.
- Carmona, Matthew. 2018. Place Value: Place Quality And Its Impact On Health, Social, Economic And Environmental Outcomes, Journal Of Urban Design, 24(6):1-48.
- Dabdabeh, Mohammad. 2021. Design Based On Human Perception And Behavior, Tehran: Tahangostar Publications, First Edition. (In Persian)
- Dabdabeh, Mohammad. 2022. Handwritten Notes From Dabdabeh's Architectural Works Collection (Scope Of Teaching-Learning In The Future-Oriented City), Tehran. (In Persian)
- Dabdabeh, Mohammad. 2023a. Handwritten Notes From Dabdabeh's Architectural Works Collection (Theory Of Urban Futurology With Emphasis On Community-Based Learning And Teaching), Tehran. (In Persian)

- Dabdabeh, Mohammad. 2023b. Handwritten Notes From Dabdabeh's Architectural Works Collection (Optimized Public Landscapes: Greater Tehran Metropolitan Area), Tehran. (In Persian)
- Dabdabeh, Mohammad. 2024. Handwritten Notes From Dabdabeh's Architectural Works Collection (The Structural Factors In Shaping Future-Oriented Cities (Case Study: Metropolises Of Iran)), Tehran. (In Persian)
- Fung, Archon. 2015. Putting The Public Back Into Governance: The Challenges Of Citizen Participation And Its Future, *Journal Of Public Administration Review*, 74(4): 513-522.
- Ganji, Mohammad. Niazi, Mohsen. Eslami Barzaki, Zahra. 2016. Subject Areas: Urban Sociological Studies, *Journal Of Sociological Urban Studies*, 5(17): 29-56. (In Persian)
- Garau, Chiara. Pavan, Valentina Maria. 2018. Evaluating Urban Quality: Indicators And Assessment Tools For Smart Sustainable Cities, *Sustainability*, 10(3):1-18.
- Gomez, John. et al. 2022. Kendra Schroc Social And Cultural Factors in Learning And Development: Morality, Race, And The Variety Of Learning Experiences, *Social And Cultural Factors In Learning*, 89-106.
- Haghpanah, Yaghoub. Rafieian, Mojtaba. Kamyabi, Saeid. Arghan, Abas. 2019. Defining The Role Of The Urban Land Management Pattern Based On The Development Of The Physical And Spatial Development Of Metropolises (Case Study: Region 12, Tehran Metropolitan), *Journal of Research And Urban Planning*, 10(37): 67-82.
- Heidari, Amirhossein. Hakimian, Pantea. Golkar, Koroush. 2022. Developing A Model To Evaluate The Publicness Of Urban Spaces, *Journal OF Urban Planning Knowledge*, 6(3): 65-82. (In Persian)
- Hidayat, Tita Nurmalinisari. Supriya, Supriya. 2020. Study Of Ketuhanan Yang Maha Esa Value In Civic Education Through The Culture Of Banceuy Indigenous Peoples, *Asia Pacific Journal Of Management And Education*, 3(3): 1-10.
- Hmoud, Saad Mohsin. Basie, Dheah. Hameed Hussein, Shaimaa. 2024. Influence Of Urban Planning On Social Dynamics: Spatial Forms And People's Behavior In The Public Spaces Of Baghdad, *International Society For The Study Of Vernacular Settlements*, 11(2): 319-334.
- Hollands, Robert. 2008. Will The Real Smart City Please Stand Up?, *Journal Of City*, 12(3): 303-320.
- Honarvar, Hossein. Aghayari Hir, Tavakkol. Alizaddeh Aghdam, Mohammad Bagher. Mohammadpour, Ebrahim. 2021. Relationship Between Individualism And Consumption's Environmental Impact Among Urmia Citizens, *Journal Of Social Psychology Research*, 11(41): 59-78. (In Persian)
- Hopwood, Bill. Mellor, Mary. O'Brien, Geoff. 2005. Sustainable Development: Mapping Different Approaches, *Journal Of Sustainable Development*, 13(1): 38-52.
- Irandoost, Kayoumars. Gholami Zarchi, Mostafa. 2015. Promoting Public Participation Through Public Spaces Of The Creative City (Case Study: City Of Yazd), *Journal OF HONAR-HA-YE-ZIBA: Memari-Va-Shahrsazi*, 20(2): 47-58. (In Persian)
- Kangarani Farahani, Maryam. Basirat, Maysam. Sharafi, Marjan. 2021. Defining An Optimal Framework For Achieving Creative Regeneration In The Historic Fabric Of Tehran, *Journal Of Geographical Urban Planning Research*, 9(3): 615-635. (In Persian)

- Kazemi, Azimeh, Hasani Bagheri, Mahdi. 2022. Investigating The Relationship Between Awareness Of Citizenship Rights And Citizenship Culture Among The Students Of Sirjan Branch Of Islamic Azad University, *Journal Of Recent Developments In Public Law*, 1(1): 55-72. (In Persian)
- Kitchin, Rob. 2021. *The Data Revolution: A Critical Analysis Of Big Data, Open Data And Data Infrastructures*, New York: SAGE Publications Ltd, Second Edition.
- Kominarets, Tetyana. et al. 2022. Strategic Tasks Of Contemporary Education: Formal, Non Formal, Informal, *Revista Românească Pentru Educație Multidimensională*, 14(4): 394-407.
- Latief, Suryawahyuni. Hendrayani, Santi. Lestari, Puji. 2020. Education For All: A Study Of Orang Rimba In Tanah Menang, Bungku's Village, Batanghari District, Jambi Province Indonesia, *International Journal of Southeast Asia*, 1(2): 13-22.
- Lefebvre, Henri. 2009. *Le Droit à la Ville*, Paris: Anthropos Publications, Third Edition.
- Maleki, Saeid. Saedi, Jafar. 2015. Analysis Of The Role Of Nature In The Structure Of Islamic Architecture And Urban Planning, *Quarterly Geography & Urban Planning Journal Of Cheshmandaz-e-Zagros*, 7(25): 23-49. (In Persian)
- Mallick, Suraj Kumar. Rudra, Somnath. Samanta, Riya. 2020. Sustainable Ecotourism Development Using SWOT And QSPM Approach: A Study On Rameswaram, Tamil Nadu, *International Journal of Geoheritage And Parks*, 8(3): 185-193.
- Marcuse, Peter. 2014. The Paradoxes Of Public Space, *Journal Of Architecture And Urbanism*, 38(1): 102-106.
- Mohajerani, Ali-Asghar. 2019. *Demography Of Iran*, Tehran: SAMT Publications, First Edition. (In Persian)
- Mousavi Hassani, Seyed-Moustafa. 2022. Smart City Theories, *Journal Of Geography And Human Relationships*, 5(2; 18): 1-20. (In Persian)
- Navaitiene, Julita. Stasiūnaitienė, Eglė. 2021. The Goal Of The Universal Design For Learning: Development Of All To Expert Learners, *Improving Inclusive Education through Universal Design for Learning* 5, 23-57.
- Nejad Ebrahimi, Ahad. Najdaghi, Nastaran. 2019. Defining The Conceptual Framework Of Community-led Urban Regeneration Based On Training In The Historic Zones, *Journal Of Urban Planning Knowledge*, 2(3): 21-34. (In Persian)
- Newman, Peter. Beatley, Timothy. Boyer, Heather. 2017. *Resilient Cities: Overcoming Fossil Fuel Dependence*, Washington, D.C.: Island Press, Second Edition, Revised.
- Ostadghafari, Sadaf. 2023. Comparison And Assessment Of The Favorability Of Two Public Architectures, Tehran City Theatre, And Mellat Cinema Complex, From An Urban Life Point Of View, *Journal Of Rahpooye Memari-o Sahrsazi*, 1(3): 35-53. (In Persian)
- Pelekh, Yurii. 2020. Urgent Issues And Modern Challenges Of Higher Education, *Problems of Education in the 21st Century*, 78(5): 671-673.
- Pourahmad, Ahmad. Ziari, Keramattolah. Hataminejad, Hossein. Parsa Pashabadi, Shahram. 2018. Explanation Of Concept And Features Of A Smart City, *Journal Of Baghe Nazar*, 15(58): 5-26. (In Persian)
- Pouratashi, Mahtab. 2021. The Influence Of Formal And Informal Education On Students' Sustainable Development Skills, A Study In Iran, *Zagreb International Review of Economics And Business*, 24(2): 25-35.
- Pourzakarya, Maryam. Fadaei Nezhad Bahramjerdi, Somayeh. 2019. A Restudy Of Culture-Led Regeneration Approach In Creative City Building; Developing An Analytical

Framework For The Regeneration Of Cultural And Creative Quarter, Journal OF Bagh-e Nazar, 16(77): 5-14. (In Persian)

- Radwan, Ahmed Hosney. Morsi, Ahmed Abdel Ghaney. 2020. Public Spaces in City Life As Socio-Cultural Hubs. Selected Public Spaces Of Cairo As Case Studies, Mansoura Engineering Journal (MEJ), 45(4): 96-108.
- Rafieian, Mojtaba. Shah Hosseini, Gelareh. Hashem, Dadashpoor. 2022. Meta-Analysis Of Studies On Metropolitan Regions In Iran, Journal OF Armanshahr Architecture & Urban Development, 15(38): 247-270. (In Persian)
- Rahnamaei, Mohammad-Taqi. Shokravi, Negin. 2024. Recreational And Economic Valuation Of Municipal Activities In Tehran Ab-o-Atash Park, Geographical Journal OF Tourism Space, 13(49): 55-72. (In Persian)
- Saleem, Amna. Kausar, Huma. Deeba, Farah. 2021. Social Constructivism: A New Paradigm in Teaching And Learning Environment, Perennial Journal of History, 2(2): 403-421.
- Sohrab Zadeh, Mehran. Niazi, Mohsen. Miri, Somayyeh. 2021. Meta Synthesis Study Of Citizenship Culture In Iranian Society, Journal Of Economic & Developmental Sociology, 10(1): 25-52. (In Persian)
- Tieghi, Giovanna. 2021. Cities, Law And Language. Going Beyond Through Educational Networks, DPCE Online, 48(3), 2951-2968.
- Yusfiarto, Rizaldi. et al. 2022. Does Islamic Social Capital Enhance SMEs Sustainable Performance?, Journal Of Islamic Monetary Economics And Finance, 8(1): 1-20.
- Zaenuddin, Dundin. 2020. Religion And Social Capital Of Citizenship: Bogor Islamic Community In A Globalizing World Development, Interreligious And Intercultural Studies, 3(2): 86-100.

Designing An Analytical Framework For Facilitating A Future-Oriented City With An Explanatory Approach; Based On The Community-Centered Cultural Environment (Scope Of Analysis: Greater Tehran Metropolis)

Mohammad Dabdabeh¹, Arash Saghafi Asl², Bita Bagheri Seygalani³, Mohammad Zeinali⁴

(Receive Date: 25 June 2024 Revise Date: 09 August 2024 Accept Date: 03 November 2024)

Research Article

Abstract

Introduction: One of the most critical areas requiring resonance in the context of socialization is the scope of urban spaces. In this regard, the explanation of teaching-learning theoretically has a close relationship with socio-cultural studies. Teaching-learning is crucial for acquiring knowledge and building a self-sufficient nation, just as socio-cultural studies are essential for strengthening the community. Specifically, this research focuses on the Greater Tehran Metropolis and examines the design of future-oriented cities with an explanatory approach based on a community-centered cultural environment. The results indicate that the structural parameters and sub-parameters of optimal public spaces are effective in facilitating future-oriented cities and exhibit a synergistic reaction. Actions such as the explanation of urban art and cultures, the potential of urban media, the development of recreational areas, the design of guiding environments, and the promotion of cultural identity can contribute to improving urban life and sustainable development. This research suggests that a comprehensive analytical framework based on a community-centered cultural environment can be an effective tool for urban planning and development.

Methodology: The investigated article adopts a mixed-method (quantitative-qualitative) approach in terms of methodology. The target scope falls under the category of fundamental research and involves content analysis and descriptive survey analysis based on the method of data collection. For data collection, the research utilizes both library and field methods. The tools used for gathering information include documents, phenomenon documents, and questionnaires.

Results: The results indicate that the questionnaire had appropriate reliability and validity, and the research parameters were accurately measured. Furthermore, the findings suggest that the research model and the relationship between independent and dependent variables have been confirmed. This study effectively analyzed the demographic characteristics of the respondents and demonstrated that different educational and motivational approaches have positive effects on society. Ultimately, the proposed model for designing an analytical framework in line with the cultural and social development of the Greater Tehran Metropolis has been appropriately evaluated.

Conclusion: In conclusion, this research asserts that in facilitating a future-oriented city with an explanatory approach based on a community-centered cultural environment in the Greater Tehran Metropolis, the specified parameters, sub-parameters, and characteristics are effective structural factors and exhibit synergistic reactions. Explaining urban arts and cultures, utilizing the potential of urban media, developing recreational areas, designing guiding environments, and promoting cultural identity are among the actions that can contribute to improving urban life and sustainable development. This study also emphasizes the importance of designing a comprehensive analytical framework based on a community-centered cultural environment, which can serve as an effective tool for urban planning and development in the Greater Tehran Metropolis. This framework can guide cities toward a bright and dynamic future by intelligently and sustainably utilizing their resources and potential.

Conflict of interest: None declared.

Keywords: Community-Centered Cultural Environment, Structural Factors, Future-Oriented City, Urban Futurology, Greater Tehran Metropolis

¹ Architecture & Urban Planning Department, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. (Corresponding author). mohammaddabdabeh@yahoo.com

² Assistant Professor Of Architecture & Urban Planning Department, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

³ Assistant Professor Of Architecture Department, Miyaneh Branch, Islamic Azad University, Miyaneh, Iran.

⁴ Civil Engineering Department, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.